

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:	za Nemčijo:
celo leto skupaj naprej . . . K 50—	celo leto naprej . . . . . K 55—
pol leta . . . . . 25—	za Ameriko in vse druge dežele:
četrt leta . . . . . 13—	celo leto naprej . . . . . K 60—
na mesec 4.50	

Vprašanjem glede inseratov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna
 Tiskarstvo (spodaj, dvorišče levo). Knaflova ulica št. 5, telefon št. 85.

Izhaja vsak dan zvečer izvenredni nedeljski in prazniški.

Inserati se računajo po porabljenu prostoru in sicer 1 mm visok, ter
 54 mm širok prostor: enkrat po 12 vln., dvakrat po 11 vln., trikrat po 10 v.
 Poslano (enak prostor) 30 vln., parit in zahvale (enak prostor) 20 vln.
 Pri večjih insercijskih dogovorih.

Novi naročniki naj pošljejo naročila vrniti po nakazilu.
 Na samo pisarne naročbe brez poslatve denarja se ne moremo nikakor ozirati.
 „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

dostavljen na dom ali če se hodi ponj:

celo leto naprej . . . . . K 48—	četrt leta . . . . . 12—
pol leta . . . . . 24—	na mesec . . . . . 4—

Posamazna številka velja 30 vinarjev.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
 Uredništvo: Knaflova ulica št. 5 (v l. nadst. levo), telefon št. 84

Mirovni program slovenske zveze.

Dunaj, 1. oktobra. Poslanci dr. Glombinski, dr. Korošec in Stanek so stavili v današnji seji zbornice sledeči predlog:

Naši narodi srčno hrepene, da se ta vojna hitro in trajno konča. Kakor pozdravljamo iskreno vsak dogodek, ki nas približuje temu cilju, tako obsojamo odločno vse, kar nam manjša upanje na mir. Nota grofa Buriana z 24. septembra 1918 je korak, ki slabo služi mirovni stvari. Ona je po obliki in vsebini taka, da je bila njena brezsposobnost že naprej razvidna. Tudi Burian je to uvidel. Kljub temu je napravil ta korak, ki zlorablja mirovni misel v svrhu političnih bojov. Noto preveča stari duh: o samoodločbi narodov ni govora, ti naj bodo samo objekt pogajanj, tako da naj le tuji diplomati — če mogoče — odločajo o njihovi usodi. Vlada, ki služi samo dvema narodoma monarhije, hoče odločati tudi o naši usodi. Zastopniki poljskega in češkega naroda ter naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov, so ponovno zavzeli svoje stališče glede vprašanja preureditve Evrope v raznih spomenicah in izjavah. Naše stališče je: Trajno, mirno, prijateljsko sosedno življenje tukaj bivajočih narodov je mogoče — v smislu velikega principa prava samoodločbe narodov — v neomejenem uresničenju našega narodnega ujedinjenja in popolne državne svobode naših narodov. Zato odklanjamo vsako enostransko in delno rešitev naših narodnih problemov in protestiramo odločno proti temu, da se tem še vedno skuša odrekati mednarodni značaj. Na mirovnem kongresu, kjer bodo mogli naši narodi po poverjenih zastopnikih nastopiti glede svoje usode kot svobodno odločujoči subjekti, se more izvršiti ureditve vseh vprašanj naše bodočnosti in sosednega življenja vseh narodov s srednjim Evropo. Kdor hoče iti v močvirju starega duha trdovratno preko načela svetovne demokracije, ta dela proti miru. Da spoznamo, kako daleč so se predpogoji za trajen mir in kako naj se ti pospešijo, posebno da odstranimo vso odgovornost, predlagamo:

Posvetovanje Jugoslovanskega kluba.

Dunaj, 1. oktobra. Jugoslovanski klub je imel danes dopoldne dve plenarni seji, v katerih je načelnik poročal o svojih konferencah z ministrskimi predsedniki. Klub je poročilo soglasno vzel na znanje. Nato je sledila dolga debata o gospodarskih vprašanjih in o preskrbi poljedelstva z usmjem in o rekvizicijah živine. Zaradi vladajočih, Jugoslovanom sovražne prakse pri oprostitvah se bo podala deputacija k deželnoobrambnemu ministru v. Czappu. Klub bo, rešujoč od poslanske zbornice, že sprejeti sklep, stavil razširjeni predlog glede enkratnega nabavnega prispevka učiteljem ter urgiral rešitev, kakor bo zahteval enako tudi za l. 1919.

Važne avdijske pri cesarju.

Dunaj, 2. oktobra. Včeraj pozno zvečer se je pripeljal cesar z avtomobilom iz Reichenau na Dunaj ter je poklical k sebi v takojšnje avdienco šefa generalnega štaba barona Arza, znanega ministra Buriana in ministrskega predsednika Hussareka. Istočasno je bil brzojavno poklican k cesarju v avdienco ogrski minist. predsednik Wekerle, ki dospe danes jutraj na Dunaj in ga bo cesar takoj sprejel. Avdijske so trajale do 1/12. ponoči. Nato se je cesar v avtomobilu odpeljal zopet v Reichenau.

Državljanska vojna na Bolgarskem?

Iz Bolgarije je prišlo danes nekaj več pozitivnih vesti. Predvsem izhaja iz prestolnega govora, da so vesti o »neomajni zvestobi« kralja Ferdinanda najmanj znatno pretirane in da skuša premeteni Koburžan rešiti prestol s tem, da krepko tuli — z volkovi. Ali se mu bo posrečilo, se ne da reči. Poročila pripovedujejo, da narašča sovraštvo proti kralju in dinastiji in zdi se, da dviga na Bolgarskem furja državljanske vojne svojo grozno glavo. Vse kaže, da je izbruhnil srd proti vojni stranki in da se skuša ljudstvo za trpljenje in razočaranje kruto maščevati. Kaj se godi, je še nejasno: pohod dezerterskih čet proti Sofiji, panika v deželi, beg mnogih politikov in izostanostvo pa dokazuje, da se pričinja za državo silno težki časi.

Bolgarija se je na milost in nemilost vdala in entente hoče, kakor se zdi, svojo zmago dobro izrabiti. Celo glavno mesto hoče zasedati in zdi se, da namerava sploh izvesti vojaško okupacijo vseh važnih delov dežele. V tej zvezi je posebne važnosti izjava oficijoznega berlinskega »Lokalanzeigerja«, ki pravi, da Nemčija pusti past vse ozirne na Bolgarsko, pa pristavlja, da si pridržuje tudi možnost, da svoje čete odpokliče. Iz te izjave sledi, da nemški ukrepi še niso definitivni in da bo Nemčija uravnavala svoje postopanje po položaju v Bolgariji, ter se bo odločila za boj na Bolgarskem ali pa za umik iz dežele, čim bo videla, s kakšno hitrostjo in silo more entente izvršiti svoje namere. Dogodki na Bolgarskem so še le v razvoju.

Budimpešta, 2. oktobra. »Az Est« poroča iz Sofije: V mestu je izbruhnila panika, številno prebivalstvo se oborožilo. Vsi javni lokali so zaprti. Po devetih zvečer se sme nikdo več na ceste.

Sofija, 30. septembra. (Kor. urad.) Vladne čete so potisnile proti Sofiji prodirajoče dezerterske nazaj do Vlabaje in Vitoša. Za glavno mesto ni nevarnosti.

Budimpešta, 1. oktobra. Osebe, ki so dospole iz Sofije, poročajo, da je izbruhnila pretekli teden v noči od torka na sredo v Sofiji strašna panika.

Dunaj, 2. oktobra. Iz Zeneve poročajo: Francoske čete bodo zasedle vse ozemlje do Odrina, da si zagotovijo vpliv tudi nad Turčijo. Bolgarski finančni minist. Ljapčev se je odpeljal z angleškimi in francoskimi častniki v Sofijo. Po celi deželi se vrše velikanske demonstracije proti kralju in dinastiji. Zlasti hude so demonstracije v Sofiji, Plovdivu in Ruščuku. Skoraj povsod so se čete pridružile demonstrantom.

Pariz, 2. oktobra. »Journal« poroča, da je odšel generalfeldmaršal Mackensen zopet na Balkan. Isti list ve povedati, da zbira central. države močne čete na Balkanu, ter pravi: V vojni, ki se ne bo več vršila v trdnih pozicijah, marveč kjer bo odločalo gibanje, moramo biti pripravljeni na vse. Nič ne bi bilo bolj nevarno, kakor če bi mislili, da bomo izvršili samo lahek vojaški pohod do Donave.

Curij, 2. septembra. »Journal« poroča, da je bil eden glavnih pogojev entente Bolgarski, da izroči Bolgarska ententi svoje glavno mesto Sofijo.

Sofija, 1. oktobra. Obe skupini agrarne stranke sta se združili. Včeraj se je vršila skupna seja. Stranka je sklenila delati z vsemi sredstvi, da se vzdrži mir ter hoče stopiti tozadevno v dogovor z drugimi strankami.

Budimpešta, 1. oktobra. Nепrestano prihajajo sem begunci iz Sofije.

Kapitulacija Bolgarije popolna.

Budimpešta, 1. oktobra. Bolgarska se je vdala ententi brez pogojev. V Makedoniji so se ustavile sovražnosti.

London, 1. oktobra. Reuter poroča, da so se Bolgari pri sklepu premirja uklonili stavljenim pogojem ter priporočili blagohotnosti entente.

Zeneva, 1. oktobra. Pariški listi navajajo za pogoje v svrhu sklenitve premirja razoroženje Bolgarije ter izročitev strateških točk, železnice in pristanišč ententi.

Prestolni govor kralja Ferdinanda.

Sofija, 30. septembra. (Poročilo bolgarske brzoglavne agenture.) Min. predsednik Malinov je otvoril danes izredno zasedanje sobranja z nastopnim v imenu kralja prečitanim prestolnim govorom:

Gospoda moja!

Splošni položaj dežele in posebna skrb, ki je bila potrebna, da se zadovolji številnim potrebam armade, ki je junaško vršila svojo dolžnost, ste imeli za naravno posledico v maju t. l. sestavo sedanje vlade.

Gospodje poslanci!

Moja od javnega mnenja designirana in moje zaupanje vživajoča vlada je tekom kratke dobe, v kateri je vodila državne posle, storila vse, kar so jej dovolile razmere, da reši številne in težke probleme, katere ji je stvil položaj, ki so ga ustvarila vojna leta.

Gospodje poslanci!

Polni največje lojalnosti napram našim zaveznikom nismo imeli jaz in moja vlada ničesar drugega pred očmi, nego svojo dolžnost do domovine in da damo njej, kakor tudi našim hrabrim četam možnost, dospeti do častnega mira, primernega občutnim žrtvam, katere je prevzelo ljudstvo nase, da si pribori svojo enotnost. V tem zmislu se je storilo, kar je bilo mogoče. Končno je moja vlada po zrelem prevdaru položaja sklenila podati našim številnim nasprotnikom predlog, da stopimo v pogajanja radi sklepa premirja in eventualno miru.

Gospodje poslanci!

Vlada, ki ima pred očmi nastali položaj in kopico vprašanj, katere je situacija rodila in katera more se roditi, je sklenila, da skliče sobranje k izrednemu zasedanju. Razume se samo po sebi, da to ne izključuje, da bi se sobranje v tem izrednem zasedanju ne moglo pečati tudi z drugimi zadevami, ki jih nanesejo potrebe običajne redne uprave.

Gospoda moja!

Prepričan, da izkažete pri svojih posvetovanjih in sklepih svojo spretost, modrost in patriotsko mišljenje, kakor to zahteva sedanj trenutek, prosim Vsemogočnega za blagoslov na Vaše delo in proklamiramo četrti izredno zasedanje 17. rednega sobranja za otvorenje! Živela Bolgarija! (Dolgotrajno odobravanje.)

Po prečitnem prestolnem govoru je sledila običajna kratka božja služba, nakar je min. predsednik Malinov predlagal, naj se sobranje odgodi do petka, da bo mogel podati zastopnikom naroda obsežno sliko splošnega položaja in poročati zlasti o pogajanjih, uvedenih v svrhu zaključka premirja in miru. Zbornica je ta predlog sprejela, na kar je bila seja zaključena.

Proti kralju Ferdinandu

Rotterdam, 1. oktobra. »Temps« naglaš v posebnem članku, da je treba s kraljem Ferdinandom bolgarskim strogo obračunati. Če je glavni cilj zaveznikov resnično osvoboditev sveta od vojaške avtokracije, potem ne more ostati kralj Ferdinand na svojem prostoru, ker je v njegovi osebi vtelesena vojaška avtokracija na Balkanu.

Zeneva, 1. oktobra. »Agence de Balkan« poroča iz Sofije: Stališče bolgarske socialistične stranke je izrazlo važno vlogo pri sklepih kralja Ferdinanda in njegovih ministrov. Centrum socialistične stranke se je zgledal namreč že 22. septembra pri min. predsedniku Malinovu ter obstojal na tem, da pride politični in vojaški položaj takoj na razgovor v sobranju in da se prične mirovni razgovori s zavezniki. Neodvisni socialisti so storili skupaj s agrarci korake pri Malinovu ter stališče iste zahteve, kakor socialisti. V Sofiji so se vršile demonstracije proti dinastiji in proti vojni. Vojski so se pridružili demonstrantom.

Nemške čete zapustijo Bolgarijo?

Berolin, 1. oktobra. K poročilu o podpisu bolgarskega premirja piše »Lokalanzeiger«: Samo ob sebi razumljivo je, da Bolgarska ne sme računati na nobeno obzirnost z naše strani, če preneha biti naš zaveznik. Na drugi strani pa bomo vpoštevali tudi možnost, da potegnemo naše na bolgarskih tleh stojee čete počasi iz dežele.

ENTENTNO ČASOPISJE O POSLEDICAH KAPITULACIJE BOLGARIJE.

London, 1. oktobra. »Manchester Guardian« piše: Če hočejo Nemci s četami prisiliti Bolgare, da prekličijo svoj sklep, bi moglo to imeti za posledico ne samo, da Bolgarska sklene mir, marveč, da se celo pridruži ententi. List pravi, da naj ententa Bolgarski garantira teritorialni minimum. Wilson je trdno odločen doseči pravično ureditev.

Zeneva, 1. oktobra. Francosko vladno časopisje se bavi z možnostjo resne intervencije nemških in avstro-ogrskih čet na Bolgarskem. »Temps« izraža mnenje, da bo sedaj centralnim državam več do tega polatiči Bolgarsko z vojaškimi zasedenjem, kakor pa da zopet obnovijo svojo fronto na Balkanu. »Echo de Paris« je prepričan, da centralne države sploh nimajo več zadosti sil, ki bi jih moge dati Mackensenu na razpolago. »Matin« in »Journal« pišeta: Ker je Bolgarska kot poražena dežela prisiljena prositi za mir, je samo obsebi umevno, da se mora podvreči ententnim pogojem. Nanašano pa bi bilo že sedaj baviti se z balkanskim problemom, ker gre v tem trenutku samo za to, da se Bolgarska vojaško razoroži in da se pripravi bolgarsko ozemlje za vojno proti centralnim državam. Tem vprašenjem nasproti morajo stopiti vsa politična vprašanja v ozadije. »Eclair« smatra za nemogoče, da bi Bolgarska preklicala svoj korak in pripeljala ljudstvo zopet nazaj k centralnim vladam. List namigava, da ententa sedaj močno pritiska na Turčijo in da ima celo nekaj upanja glede Avstro-Ogrske.

NEMČIJA JE VEDELA ZA BOLGARSKI KORAK?

Budimpešta, 1. oktobra. »Pester Lloyd« poroča iz Haaga: Nemški glavni stan je bil od bolgarske strani že prej obveščen o mirovnem koraku. Vsa drugačna poročila bolgarski krogi odločno demantirajo.

Iz predzgodovine bolgarske katastrofe.

Sofija, 29. septembra. Sedaj je že mogoče pregledati vzroke poloma Bolgarski in deloma tudi že posledice tega poloma. Ze več mesecev se vrši na Bolgarskem borba, ki se je končno prenesla tudi na fronto. Početek nezadovoljnosti je iskati v organizaciji vojnega gospodarstva, ki se je razvila v znaku vseobče korupcije. Izvoz se je vršil brez vsakega ozira na potrebe lastnega prebivalstva. Vrh tega je prišlo še vprašanje Dobrudže, ki je vznemirjalo duhove. Neprilike v prehrani na fronti so pospeševale boljševizem v vojski. Disciplinina je popustila tako, da so vsaki očitno pozivljali z letaki in lepaki. da naj se vojaštvo od 15. septembra naprej ne bojuje več. Ta nered je izkoristil sovražnik ter je napadel na širini 40 km bolgarsko fronto. Angleško-francoske čete so napredovale na desnem, srbske pa na levem krilu. Vojni položaj je prisilil Malinova, da je 25. septembra ob 5. pop. zaprosil za premirje, katerega prošnja pa je najprej ostala neuslišana. 28. septembra so stale entente čete že 80 km pred Sofijo. Tu so se postavile proti sovražniku vrhovnemu poveljniku Todorovu zveste čete in nemški batalioni. O nadaljnjih vojaških dogodkih dosedaj ni poročila.

Delna bolgarska ministrska kriza.

Berolin, 1. oktobra. Iz Sofije poročajo, da so izstopili 3 ministri iz Malinovega kabineta. Onozičionalni voditelj Radoslavov je odstopoval v Sofijo. Poljedelski minist. Madžarov se je izrekel v nekem nagovoru za potrebo vojaške diktature v Bolgariji.

Venizelos v Sofiji.

Zeneva, 1. oktobra. »Corriere della Sera« poroča iz Aten, da je grški minist. predsednik Venizelos odpotoval v Sofijo, da se udeleži mirovnih pogajanj.

Zadnje bolgarsko uradno vojno poročilo.

30. septembra. Po določitih sklenjenega premirja so se vojaške operacije z današnjim dnevom ustavile.

S slepoto udarjeni.

Kogar hoče Bog pogubiti, tega udari s slepoto. Na ta častitljivi izrek smo se spomnili, ko smo prebrali neskončno dolgi in neskončno klavni govor, s katerim je otvoril ministrski predsednik baron Hussarek zasedanje državnega zbora v morda najkritičnejšem in najusodopolnejšem trenutku, kar jih preživlja država. Žalostno in mučno je gledati popolni duševni polom, ki ga razodeva Hussarekov ekspozé in strah bi nas moral navdajati, ako bi bila tudi usoda narodov izročena takim rokam. Velike in bridke izkušnje dunajskih državnikov niso izmodrile, dolgoletno krvavo trpljenje človeštva za svobodo in mir jim ni prineslo spoznanja in zahtevam zgodovine odgovarjajo s puhlo frazo. Udarjeni so s slepoto.

Zato se nič ne čudimo, da Hussarek prezira celo eksistenco jugoslovanskega vprašanja. Za njega obstoja sedaj naš problem le v nemško-madžarskem sporu za Ercegovino, in tako razpravlja o bosanski zadevi s hladnokrvnostjo pretkanega kupca, ki robe ne da, dokler nima plačila v rokah. Preko tega se dvigne Hussarek le še do frankovske ideje Velike Hrvatske, in zdi se mu, da je izvršil velikopotezno državniško delo, če pripušta, da bi se moglo v daljni bodočnosti Bosna, Hercegovina in Dalmacija združiti z Banovino. Za nas Slovence nima nobene besede — mi spadamo skupaj s Čehi v skupno tistih, ki smejo čakati na — narodno avtonomijo, glede katere — še ni izgovorjena zadnja beseda.

Ali baron Hussarek sploh še vé, da eksistira jugoslovansko vprašanje, nam ni znano; niti enkrat ni izustil te stranske besede. Morda memijo dunajski gospodje, da bodo jugoslovanski problem z molčanjem spravili s sveta.

V tem oziru so skoro tako originalni, kakor v razumevanju pojma samoodločbe, ki jo — po toliko jasnim izjavah prizadejanih narodov, po toliko razlagah največjih duhov sveta — razumevajo kot nekako milost, koncedirano posameznim narodom, da smejo »v okviru mej, začetnih od interesov celokupnosti, svobodono skrbeti za svoje« narodne in kulturne zadeve. Samoodločba v okviru nemških in madžarskih interesov!

Pa recimo, da so taka načela izliv pogubne omejenosti in duševne zaostalosti in glejmo, kako jih nameravajo dunajski državniki izpeljati! Tu nas čaka novo presenečenje. V trenutku, ko se podira svet, priznava baron Hussarek, da niti za izvedbo svojih be-raskih misli, niti za avtonomijo nima programa in da se bo šele pripravljala.

Nočemo dajati baronu Hussareku posebnega odgovora, kar se da kratko in jedrnatno reči, to vsebuje mirovni predlog naše slovenske trozveze, Poljakov, Čehov in Jugoslovancev, ki je odgovor in obsodba zgodovine nad slepoto Dunaja. Hussarekove besede so danes prazen nič, komaj izgovorne, so pokopane med staro šaro, ki se vedno bolj kupiči v smetiščni človeštva in preko njih gre narod svojim jasnim ciljem nasproti.

Pa ne le glede našega vprašanja, tudi v vseh ostalih problemih, katerih se je dotaknil baron Hussarek, je razodeval njegov govor najskrajnejšo revščino. Njegove dolgovazne fraze o mirovni akciji in zaklavljenih formule o poljski samoodločbi, so prazna slama, kar pa je povedal o finančnih in o prehrani, napravila mučen vtis obupočnega jecljanja. Bila je bridka satira, ko so češki poslanci proti zločinskemu tihotapstvu z živili rolničkega varuha postavile opozorilo na zaboju za državno dokumente, v katerem si je njegova milostiva vtihočila mastnega prašica na Dunaj. . . . Besede in dejanja!

Morda je najboljša sodba ona nemška, ki pravi, da je bil včerajšnji Hussarek dan v parlamentu pogreb četrttega razreda.

V tem žalostnem in mučnem ambijentu se dviga, kakor svetla stavba realnost jugoslovanske — češko — poljske zveze, se kažejo posledice ljubljanskih dni. V skupnem predlogu precizirajo Poljaki, Čehi in Jugoslavlani svoj mirovni program, skupaj razpravi

o težnjah svojih narodov, skupno določajo način nadaljnjega postopanja in v skupni izjavi pozdravljajo poljski orel mučenega sokola na slovanskem jugu. Nad potrditvijo in brezglavostjo Nemcev, nad slepoto državnikov triumfira misel svobode in samostojnosti.

Dunaj, 1. oktobra. (Kor. ur.)

Poslanska zbornica se je danes po daljšem odmoru zopet sešla. Dvorana in galerije nabito polne.

Predsednik je otvoril sejo z nagovorom, v katerem je izjavil: Brezme, ki ga že peto leto trajajoča vojna nalaga vsemu prebivalstvu, je postala skoro neznosna. Neizmerno je hrepenenje po končnem častnem miru. Združene osrednje sile so opetovano pokazale svojo pripravljenost do miru, toda brez primerne odmeva, ako znatni v poslednjem govoru predsednika Zedinijskih držav nečemo ali ne moremo najti naslove za preobrat. Stremiti moramo za tem, da v svojih vrstah ne damo prostora malodušnosti, ohraniti moramo hladno kri, da olajšamo prebivalstvu težko breme. Nismo povoda obupavati, zakaj nismo premagani. Neprimerna junaštva naše armade nas varujejo tega in naše zastave vihrajo na vseh bojiščih na sovražnih tleh. Zavedajoči se svoje dolžnosti nasproti narodu in domovini, moramo zbrati vse sile, da dospemo slednjič do dobrega konca. To se pa more samo zgoditi, ako se z opustitvijo vsega, kar nas loči, trdno spojeni, da se z nezločljivim oklepjanjem zveže z nemško državo in z zaupanjem v našo hrabro armado strnemo okoli našega ljubljene cesarja, ki gotovo izmed nas vseh najbolj občuti pezo časa.

Predsednik je zaključil s trikratnim Hoch! na cesarja. Zbornica ponovi trikratni Hoch! na cesarja.

EKSPOZE BARONA HUSSAREKA.

Nato je izpregovoril ministrski predsednik Hussarek:

Ako opazujemo ves položaj države, vidimo, da ima svoj izvor v dogodkih v Bolgariji.

Posledice bolgarske katastrofe.

Kakor je visoki zbornici znano, se je vlada doslej z nami zvezanega kraljevstva, prisiljena po vojaškem položaju na svojem bojišču odločila, pričeti pogajanja zaradi premirja in miru. Premirje se je že sklenilo. S tem je brez dvoma tudi za monarhijo nastal na jugo - vzhodnem delu resen položaj, jaz pa nimam povoda, da bi položaj označeval za kritičen. Potrebne vojaške odredbe so se v zvezi z nemško državo ukenile takoj in obsežno. V dobrem teku so in po poročilu poklicanih mest lahko izjavim, da smo storili vse, da nadaljnemu razvitku stvari na Balkanu lahko mirno zremo v oči. (Priznavanje na levi.) Tudi na tej fronti ste naše čete rano ob rami z Nemci (Medklici pri Čehih) in bomo tudi tam zopet moško in v zvestobi potrdili trdno spojeno zvezo, ki bo tudi v bodoče neomajno kljubovala vsem preizkušnjam usode. (Klici pri Čehih: Stran od Nemčije! Dolgotrajni medklici pri Čehih, odgovori na levi. Predsednik prosi za mir.) Ministrski predsednik: Kakor v boju, bomo tudi pri graditvi miru roko v roki hodili skupaj. (Priznavanje na levi, medklici pri Čehih.)

Mirovna akcija monarhije.

Za sedaj nam še ni dovoljeno, ozirati se iz grozovitega boja na dobo, ko bodo zopet med seboj spravljivi narodi se veselili svojega življenja in razvika. Silna reakcija, ki jo je doživelo človeštvo na vseh poljih duševne in materialne kulture vso dolgo dobo te ji naložene preizkušnje, se pojavlja čim jasneje in s čim večjim poudarkom pobuja misel, ako bi vendarle naša sredstva in pota, da se nasprotstva, iz katerih je nastal svetovni konflikt, izpravljajo s pravičnim dogovorom med bojujočimi se silami. (Dolgotrajni medklici pri Čehih.) Monarhija je že dlje časa mnenja, da je spričo vojaškega in političnega razvika v svetovni vojni tako možnost latentna. Z vsemi sredstvi ji pomagati na površje, je po našem mnenju zahteva človečnosti in nič manj razuma. (Priznavanje na levi.) Avstro - Ogrska je torej, ne oziroma se na pogosto jako neugodne avspicije, v družbi s svojimi zavezniki napravila več takih poskusov. Posebno resen in s posebnim poudarkom storjen korak te vrste predstavlja cirkularna nota ministra zunanjih zadev od 14. septembra.

Razborite podlage ureditve mednarodnih razmer, ki si jih želijo in po njih hrepeni vse človeštvo v duhu mirnega in pravičnega zavarovanja zadostnih življenjskih možnosti za vse narode in dežele. (Živahni medklici pri Čehih.) vendar ne moremo pričakovati z Brennovim mečem. (Medklici posl. Liseja. Predsednik opominja posl. Liseja. Ponojni medklici.) Ministrski predsednik: Vsebinske take ureditve mora izhajati iz takega sporazuma, manjkati ne sme niti oblike sporazuma, ker bi se tako enostransko vsiljeno razmerje — če bi tudi po sebi bilo primerno in pravično — moralo občutiti za nezno in bi želo, ki bi ostalo, ven in ven moralo ogrožati pod tako težkimi žrtvami doseženi red. (Medklici.) Resnično se je tudi v temeljnih vprašanjih bodoče ureditve sveta pokazala neka mera soglasnosti, zlasti v tej meri, da vsi deli zahtevajo od svoječasne sklepa miru ne samo resnično končanje vojnega stanja nego tudi trajno zagotovitev miru in sicer po eni strani z ustvaritvijo eksistentnih pogojev za vse države, ki imajo po-

vod in razlog za apel na svet, na drugi strani pa z ustanovitvijo mednarodne organizacije, ki to stanje kontrolira, izvede ter uspešno štiti pred motitvami od katerekoli strani. (Živahni medklici pri Čehih. Medklici posl. Soukup.) Priporočeno na to splošno priznano temeljno misel, bi moral od zunanjega ministra predlagati razgovor pripravljati poravnava, kakor jo v tej ali oni obliki potek vojne vsekakor ob nešteti trpljenjih za vse človeštvo vendar mora enkrat prineči, pripravljati z okrajšanim iz etične zavesti našega časa znatni primernejši postopanjem. (Burno prekinjenje pri Čehih. Živahni medklici.) Trdno in mirno gledam tej uri v obraz. (Trajni medklici pri Čehih. Predsednik ponovno zvonil in prosi miru.) Ako tudi ti monarhije izišli predlogi za sedaj še niso pokazali praktičnega uspeha, imamo pogled vendar neprestano upirati v nadaljni razvitek stvari in ne prezreti ničesar, kar bi jim utegnili biti potrebno. Mi smo vedno pripravljali za spravo in pravico. (Medklici.) Med tem je treba v marsikaterem oziru pripravljati bodoči položaj, ki se dvigne iz razvalin od vojne opustošenega sveta.

Poljakom je samoodločba dovoljena.

Eno najvažnejših problemov te vrste leži v poljskem vprašanju. Danes je poljska država zgrajena na proklamaciji dveh cesarjev od 6. novembra 1915. Njena samostojna reprezentanca razpravlja enakopravno z zastopniki osrednjih sil (Medklici pri Čehih in Ukrajini.) in Poljaki in je v polnem teku, da se etablira kot neodvisni faktor v političnem svetu Evrope. Ne da bi kakorkoli trkali na uspehe oprostilnega dela, bomo ona vprašanja, ki se nanašajo na sosedske razmere, rešili potem pogajani in z medsebojno prilazno postrežljivostjo. Kako pa bo Poljska končno uredila svojo državnost, bodi pripuščeneno nje samoodločbi. (Medklici.) Da so na Poljskem same močne struje, ki realizacijo poljske neodvisnosti žele v obliki tesnejše pripojitve na monarhijo, je znano, in ako na avstrijski strani simpatično pozdravljamo taka stremjenja, in s svojo postrežljivostjo skušamo ugoditi pota v to, nam tega ni jemati v zlo. Najtisejša misel na kak aneksijski naslov nam je prav tako tuja kakor poskus kakke kapacitacije. (Medklici pri Čehih in Ukrajini.) Spoštujemo svobodno samoodločbo Poljakov nepogojno in zahtevamo samo, da jo bodo spoštovali tudi na drugi strani, ako bi izpadla za nas ugodnem zmislu.

Hussarek ne pozna več jugoslovanskega temveč je bosanski vprašanje.

Pa tudi razmere Bosne in Hercegovine spadajo k tistim, ki že danes zahtevajo skrb in pozornost. (Posl. Soukup: Kaj dela Tisza v Bosni? Medklici pri Čehih in Jugoslovanih.) Bosna, ki jo je kultura odprlo naše vztrajno delo, je postala naša dežela z izpolnitvijo od vse Evrope narode ne nam misije z vzvišenim pravim naslovom od vse človeške družbe pripoznam. Hočemo in bomo jo tudi poslej smatrali za člen monarhije. S tem pa prehajamo vsekakor na nadaljni problem, ki se odigrava znotraj okvira monarhije. Z berlinskimi kongresom in z okupacijo so te dežele stopile v zunanje razmerje z monarhijo. Nje pripojitev pa je bila takorekoč amorfna. Tudi državnopravna konstrukcija, ki je bila ustvarjena s takozvanim upravnim zakonom od leta 1880, ni mogla pomagati. Res so se napravile uredbe, ki bi ne bile imele smisla, ako bi njih pripadnost k monarhiji od vseh držav ne bila naprej določena. Formalna izgradnja pa je bila do gotove stopnje uprave mandatarno nomine vodena naprej in tako je nastal pravi problem, ki je sicer zagotavljal zunanjo skupnost, ni pa pospeševal notranje spojitve in stopitve. Zneane razmere pričetkom stoletja so potem vedle do znane aneksije, to je, razmerje, o katerega legitimnosti itak ni dvomil nihče, je bilo v tem smislu dekretirano in obdano s formalnimi kavelami. Kakor malo se je na zunaj kaj izpremenilo, tako se tudi na znotraj ni izpremenilo nič. Bosna in Hercegovina nista bili niti del Avstrije niti del Ogrske in niti državna dežela, kar po dualistični obliki tudi ni mogla postati. Bil sta integrirajoč del Avstro - Ogrske in sta ostali državnopravno nedefinirani neutrum. Naš kipeči čas zahteva tudi tukaj polne jasnosti in trajnega reda. O metodi, kako naj se doseže še edinstvo. Prav zadnje dni je zanimanje za to dobilo v javnosti živahne pobude in razumljivo bo, ako v tej visoki zbornici razmotrim temeljne vidike, ki vodijo pri tem avstrijsko vlado.

Ne hodi nam na misel, da bi se odrekli svoji dobri pravici do teh dežel ali bi jih zamenjali za katerikoli drugi dosežni prirastek moči. Pošteno smo sodelovali za razvitek teh dežel, prenašali smo viharje aneksijske krize, v svetovni vojni smo resnično opravili svoj del ter meje Bosne - Hercegovine branili kakor svoje lastne. S polnim pravom smo svoje neomajne pravice vpeljali tudi v svoje gospodarske razgovore. Premotimo ta problem z notranje njegove strani in vprašajmo se: Kako se bodo v bodoče najbolj varovale koristi prebivalstva kakor tudi monarhije? (Medklici na levi.)

Hussarek za veliko Hrvatsko.

In tu se nam vsiljuje misel, da zgodovinski razvitek, ki je med Bosno, Hrvatsko in Dalmacijo potegnil državnopravne meje, nič več ne odgovarja upravnim zahtevam prebival-

cev teh dežel, da je tu v teku proces združenja in poizenačenja, katerega držati ne more biti poklic Avstro - Ogrska. Vprašanje bosanskega problema bo moglo biti samo naravno. Tudi v tem pogledu nas mora voditi predvsem obzir na legitimne interese v poštev prihajajočih ljudskih plemen. Iz skupnega delovanja in sporazuma v njih samoodločbi mora tudi tukaj izhajati uspeh. S tem je za enkrat dan samo okvir, ki se vani lahko denejo različne slike. Tega okvira pa se moramo držati nepogojno. Ozirati se nam bo pri tem na avstrijske interese. Preveč avstrijskega dela je bilo storjenega za gospodarsko in kulturno poživljenje onih pokrajin, prelite je bilo preveč avstrijske krvi za nje obrambo, preveč častnih spominov in resnih stremiljenj je spojenih z njo, da bi se nam mogla poroditi misel, naj se odrečemo teh dežel. (Medklici in prekinjenje po posl. Soukup, predsednik ponovno zvonil in prosi za mir.) Ministrski predsednik: Dobiti moramo torej jamstev, da nam tako ne nastane škoda, da nam kaj ne odpade, da se naše gospodarsko stališče z gotovi uspešno, popolnoma uspešno. To je umljivo ob sebi in nesporno. Nihče bi nas ne mogel siliti, da se odpravimo svoji pravici. To gre samo potom razpravljanj in bomo pri tem vedeli varovati in zvesti svoje stališče. (Priznavanje na levi.) Mi pa zastopamo tudi danes oni delež v interesu celokupne monarhije glede teh dežel. Sojamčevalci smo teh interesov. Ako bi se torej odrekli temu stališču kot jamčevalci, si moramo torej zavarovati vsaj to, da se uvedejo take uredbe, kakršne odgovarjajo potrebam monarhije. (Medklici.) Pripojitev na Hrvatsko, Slavonko in vsekar tudi v zvezi z Dalmacijo bi bila tak pot.

Da gre sedaj samo za pripravljane korake, da vlada išče samo podlage za legislativno določitev, in da ima določilno besedo govoriti samo zakonodajstvo, je umevno ob sebi. Sklepanju visoke zbornice o tem torej nikakor ni vzeta pravica. Pod vsimi okoliščinami je torej ostati pri tem, da mora priti v poštev samo taka rešitev, ki se izvrši ustavnim potom in odgovarja pravičnim samoodločbe narodov, katerih intencije si vlada prizadeva poizvedeti in zaznati kar najbolj vestno, ki pa se morejo nazadnje samo potom poklicanih zastopstev uveljaviti odločilno in končno veljavno.

Finančno vprašanje.

Gospod! Dovolite mi, da se od tega problema odmaknem na neposredno aktualna vprašanja. (Trajni medklici pri Čehih. Klici: Kaj pa je s českim vprašanjem?) Med vprašanji postavljajo stoji v bodočem sestiskem odseku v prvi vrsti finančno vprašanje. Najvišje načelo rednega finančnega poslovanja, da je namreč treba tekoče trajne izdatke všteti potrebščini za šolstvo, pokrivati s trajnimi prejemki, obstoji v vojni kakor v miru. Je prejšnja vlada je upoštevala to in je predložila vrsto davčnih osnutkov, ki so že skoro leto dni predloženi visoki zbornici. Ne morem dovolj nujno prošiti, da se čimprej odpravijo te predloge. Ministrski predsednik omenja nato od finančnega ministra napovedane nove davčne predloge, ki jih zbornica kmalu sprejme. Glede predloge trajnega premoženjskega davka pripominja ministrski predsednik, da naj bo to dopolnilna davščina našega pridobinskega davka, obenem naj pa dohiti nekaj, česar nam manjka, s tem, da stori podlago za odredbe, ki naj vzamejo za merilo premoženje. Vlada namerava tak davek predlagati že v zvezi s tekočim premoženjskim davkom. Ministrski predsednik stavi na zbornico nujni poziv, naj se vse politične ovire zapostavijo kolikor mogoče. Gre za koristi ne samo države, nego za interese vsakega posameznega državljanca. Ureditev tega nam otvori pot, da še naprej zasledujemo one naloge, ki neprestano in zapovedujoče zahtevajo sprejem in delavni program parlamenta.

Prehrana prebivalstva.

Pri razmotrivanju prehranjevalnega vprašanja povdarja ministrski predsednik, da je bila žitna letina vobče dobra in da sta zlasti jecmen in oves izpadla bolje nego lani. Zopetnega izdajanja polne krušne kvote ni zagovarjati dotlej, dokler se ne dobi zanesljiv pregled o žitu, ki bo vse gospodarsko leto na razpolago. Vobče uspeh doslej ni bil neugoden, ako tudi v posameznih kronovinah doslej zaostaja za upravnimi pričakovanji. Pokazalo se je pri tem, da je bolj in bolj se širila tihotapska trgovina postala resna nevarnost za državno rekviriranje. (Živahni medklici pri Čehih in Jugoslovanih.) Kakor je razumljivo prizadevanje občinstva si poleg in zunaj državne preskrbe dobiti živil, se izogibanje državnih gospodarskih predpisov v velikem obsegu in v oblikah, kakor so se pojavile zadnje dni, nikakor ne more trpeti. Vlada je bila torej prisiljena storiti energične protikorake in pozvati vlado na sodelovanje pri odstranitvi te eminentne nevarnosti. Vlada bo nastopala z vsemi razpoložljivimi sredstvi proti stranskim akcijam gotovih skupin, ki imajo namen dobiti živila poleg državne dobave (Klici: Čujte! Čujte!) in groze izpodkopati rekvizicijo živil. (Živahno odobranje na levi.) Vseled neugodne žetve v Romuniji ni pričakovati v večjem obsegu preostankov.

Z Ukrajino smo sklenili zadnji čas novo pogodbo, ki nam zagotavlja do-

bavo velikih množin živil. Za bližnji čas pač ni računati na omembe vredne dobave od tam in zato prihaja za kritje našega primanjkljaja v prvi vrsti v poštev Ogrska. Ogrska vlada se je tudi, za kar ji moramo biti hvaležni, principielno izjavila pripravljeno nas podpirati ter je izrekla željo, da naj Avstrija da v zameno na razpolago industrijske izdelke, in sicer za ogrsko poljedelstvo neobhodno potrebne predmete. Pogajanja se bodo tozadevno kmalu končala ter bo mogoče izdelati končni preskrbinski načrt in na ta način zopet priti do popolne kvote moke. Vlada se trudi popolnoma izvesti princip enakomerne razdelitve živil in zlasti olajšati življenje onim krogom prebivalstva, v katerih življenjske razmere je vojna prav posebno občutno posegla. Akcija za najrevnejše se bo torej izvedla po dosedanjih načelih, Koraki za izboljšanje položaja srednjega stanu so v teku. Zlasti je vlada pozorna na dalekosežno in izdatno ureditev in zagotovitev redne preskrbe državnih nastavlencev in bo že v kratkem izvedla že pripravljeno skrb za prehrano otrok. Če presodimo v celoti prehranbeno vprašanje, ni upravičeno preveliko upanje, obupati pa tudi ni treba. Vsi krogi prebivalstva pa morajo pomagati ter morajo zaupati korakom vlade, da ne bo ostalo vse delo brezplodno.

Za Čehi in Slovence je dobra avtonomija.

Vsled skrbi za bližnji čas pa ne smemo pozabiti na bližnjo bodočnost. Ne moremo več zametavati razmotrivanja problema avtonomije narodov. (Medklici pri Čehih in Slovencih.) Pokazali bi popolno nerazumevanje življenjskega razvoja naše države, če bi se hoteli postaviti proti tej zahtevi. Če bi tako postopali, bi se ne držali veljavnih načel, marveč bi naravnost prelomili tok naravnega razvoja. (Medklici pri Čehih in Jugoslovanih. Poslanec Soukup: Deželna komisija v Pragi!) To je bil pravičen korak! (Živahni medklici. Čehi ga prekinjejo.) Marsikateri pričeti take avtonomije so se pripravljali in razvijali. Vlada gotovo ni prav nič ovirala tega zgodovinskega razvoja, nasprotno mu je dala prosto pot potom svoje zakonodaje in uprave, deloma pa ga je podpirala, in sicer v večji meri, kakor katerikoli država kulturnega sveta. Sporov med narodi je bilo prav mnogo tudi drugod. Nikjer, kakor v Avstriji, pa ni prišlo tako jasno do spoznanja, da teh sporov ni smatrati za vprašanje moči. Zato si smemo z ozirom na marsikatero neljube prikazni v javnem življenju reči z gotovim občutkom tolažbe in zaupanja, da je mogoče zelo plodni princip narodne narodne avtonomije še nadalje izrabiti in da smemo pričakovati od sistematične izvedbe tega principa znatno izboljšanje, da celo popolno razjasnitev. Težkoče so samo v izvedbi, izvedba katerikoli narodnostnih želji sama na sebi brez vseh pomislekov, sama na sebi gotovo ni korak do narodne avtonomije, marveč ravno nasprotno, korak do tujega narodnega gospodarstva.

Ministrski predsednik opozarja tozadevno na narodnostno naseljevalno razmerje v Avstriji, ter na interes države in izjavlja, da se mora država poleg načela nedotakljive enakopravnosti vseh narodov pri vseh vprašanjih narodne avtonomije ozirati tudi na zagotovitev skupnosti, ne v smislu nad narodi avtokratično v lastnem imenu vladajoče volje, marveč v smislu organizacije, ki deluje v interesu narodov in podpira njih namene. (Medklici pri Čehih.) Zadnja beseda narodne avtonomije pri nas še dolgo ni izgovorjena. Izpregovoriti pa se mora in se bo izpregovorila, seveda s pametjo in energijo iz skupnega prepričanja in v sporazumu z vsemi udeleženi narodi. Vlada bo skrbno pripravila to veliko delo, ki obeta lep uspeh. Svoj cilj pa more doseči samo, če sodelujejo vsi faktorji zakonodaje. Vodilno načelo mora biti: Zagotoviti se mora vsem narodom Avstrije v duhu enakopravnosti in okviru interesov skupnosti na njih naseljenih pokrajinah samoodločbo v narodnih in kulturnih zadevah. Taka ureditev bo dala vsakemu plemenu jamstvo, da bo ozemlje, kjer prebiva, imelo znake njegove posebnosti ter bo podučila plemena, ljubiti v tej domovini vso državo, ki jamči tudi drugim narodom, ki so bratsko združeni v tej državi, svobodo razvoja. Vse pa štiti ta država z zbranjem njih sil proti zunanjim sovražnikom in narodnostim ter jim daje obenem uživati blaginje, ki jih morejo zlasti mali narodi uživati samo v skupnosti močne enote. V mirnem tekmovalstvu naj avstrijski narodi v bodoče razvijajo svoje moči. Njih procvit bo vzbulil državo k novemu procvitu, ter bo ustvarilo v državi vzgled za vse narode, ki vidijo svoj spas v složenem skupnem življenju. Vseh nas moč in bodočnost ne leži v razkosanju in razkroju, marveč v sporazumu in enotnosti. (Živahno priznavanje in ploskanje na levi. Hrup pri Čehih.)

Na predlog predsednika sklene zbornica, da se vrši debata o vladni izjavi, zvezana s prvim branjem predlogov glede mirovnega vprašanja, v prihodnji seji. Seja je bila nato zaključena.

Prihodnja seja jutri.

DEBATA O HUSSAREKOVEM EKSPOZEJU.

Dunaj, 1. oktobra. Seja poslanske zbornice je trajala samo eno uro. Po zbornični seji se je vršila konferenca načelnikov strank, ki je sklenila, da se vrši jutri debata o današnji vladni izjavi in da pridejo na vrsto politični predlogi.

Vtis Hussarekovega govora.

Dunaj, 1. oktobra. Pred zelo polno zbornico je govoril danes baron Hussarek z boječim glasom, pri vsakem stavku prekinjen od Čehov in Jugoslovancev, dočim so ga Nemci poslušali z mrzlim molčanjem. Poljaki so se ironično smejali, ostali pa so rezervirani, dočim so Ukrajinci vro pomagali pri zmerjanju.

Prva velika demonstracija med njegovim govorom se je razvila proti Nemčiji, ko je baron Hussarek govoril o boju rano ob rami. Padalo je kakor toča medklicev, ki se ne dajo ponoviti, zlasti proti cesarju Viljemu, Nemci so le slabotno ugovarjali. O klicih »Hoch«, o katerih ve poročali Reichsratskorrespondenz, da so bili zaključni zvezi z Nemčijo, ni bilo slišati nicesar.

Ko je baron Hussarek govoril o »človečnosti« in kadarkoli je ponovil to besedo, so zadoneli klici: Vi govorite o človečnosti. Izropana je vsa Evropa. 30.000 obsebecev samo v Bosni!

Silno pritiranje v vmes zrožnje je bilo slišati, ko je govoril o sodbi zgodovine in ko je Hussarek omenil: »Ura bo že prišla, mu je zaklical poslanec dr. Zahradnik: »Taktar ne bi hotel biti v vaši koči.«

Ko je govoril o poljskem vprašanju je bil smeh takdo glasen, da je baron Hussarek komaj nadaljeval svoj govor.

Strahovit vihar se je dvignil, ko je omenil baron Hussarek Bosno. Poslanec dr. Soukup mu je zaklical: »Kaj dela v Bosni Tisza — krivnik?« Pri omenbi samoodločbe Jugoslovancev glede Bosne in Dalmacije je prišlo do hudih medklicev proti ministrskemu predsedniku. Šlišo se te: Vi ste razpustili bosanski sabor! Zlasti poslanec Špindl je opetovano prekinil barona Hussareka z medklici, ki so benegalizno razsvetljevali dosedanje delovanje v Bosni.

Ko je baron Hussarek omenil avtonomijo, je prišlo do viharnih prizorov, pri čemer so Jugoslovani izražali mnenje, da naj jih puste pri miru s takimi zastarelimi predlogi. Čehi so nazivali Hussareka goljufa in besedolomnika.

Ko je Hussarek govoril o mestu, kjer naide vsak narod v državi svojo domovino, ki je ne more nikdar več izgubiti, so se slišali s slovanske strani klici: Prepreno!

Dunaj, 1. oktobra. Skoraj pri vsakem stavku je bil ministrski predsednik v svojem govoru prekinjen od burnih medklicev. Ko je govoril o zvezi z Nemčijo in zlasti, ko je omenil cesarja Viljema, mu je zaklical poslanec Lisy: Proč s hlapcem Hohenzollernem! Ko se je dotaknil sporazuma med narodi, mu je zaklical poslanec Kalina: Vi ste jezuiti! Poberite svoja šila! Ministrski predsednik je hudo obsojal tudi tihotapstvo z živili, odmev na ni bil zani zelo razveseliv. Poslanec Soukup ga je prijel: Vi sami živite od tihotapstva! In poslanec Lisy je z ostrim krikom opozarjal zbornico na to-le interesantno afero: Pred 14 dnevi so opazovali baronico Hussarek v moravskem mestecu Abfeh, ko je kunila prašiča. To mastno redkost je vzela nato ga, baronica s seboj kot osebno prilago na Dunaj. Poslanec Lisy je spomnil ministrskega predsednika v medklici na ta dogodek, ko je Hussarek naglašal, da je treba za vsako ceno ugonobiti tihotapstvo, ter mu zaklical: »Glejte ga goljufa! Dobil je zabo, misli, bi, da so v nem važni državni dokumenti! Mnogi poslanci so planili proti Hussareku in ga obkladali s pritiski, ki niso bili ne lepi, ne častni. Hussarek ni vedel odgovora... Ob koncu njegovega govora so se glasili živahni češki glasovi: Odstopite takoj! S tem mučnim akordom se je končal Hussarekov ekspozé.

NEMSKA SODBA O EKSPOZEJU BARONA HUSSAREKA.

Nemški listi pišejo o govoru ministrskega predsednika barona Hussareka, da je napravil nekako vtisk n o graba četrtega razreda. Pred nekako tremi leti bi bila morda njegova izjava interesantna, danes pa s takimi sredstvi ni več mogoče vzdržati Avstrije. Nemci so ostali pasivni in hladni do kosti napram usodi, ki si jo je Hussarek sam skuhal. Nobeneza dvoma ni, da je računati v na bližnjem času z izpremembo v vladi.

Preklic oprostitev.

Dunaj, 2. oktobra. Včeraj je bila v parlamentu izročena interpelacija glede nameravanega preklica 75.000 oprostitev vojaške službe.

Katastrofa v Wöllersdorfu.

Dunaj, 2. oktobra. Socialni demokrati so vložili interpelacijo glede katastrofe v Wöllersdorfu. Uradno se namreč priznava, da je bilo 277 žrtev, interelanti pa trde, da jih je bilo 430. Zahteva se, da pove armadna uprava polno resnico.

Pred važnimi izjavami.

Dunaj, 1. oktobra. V debati o Hussarekovem ekspoziju podajo zastopniki Čehov, Jugoslovancev in Vsepoljakov važne izjave. Jugoslovanski klub je delegiral kot svoja glavna govornika v debati načelnika drja Korosca in prof. Špindlča. Dr. Korosček podaja izjavo ne le v imenu cisaljskih Jugoslovancev, temveč v imenu vseh jugoslovanskih strank v monarhiji, ki priznavajo program države SHS.

Interpelacija slovanske zveze o romanju grofa Tisze.

Dunaj, 1. oktobra 1918.

Poslanec dr. Korosček, Stanek in dr. Glombrinski in tovariši so stavili v današnji seji zbornice predlog, v katerem poziva ministrskega predsednika, naj da natančno poasnilo o agitaciji ogrskih politikov, posebno pa grofa Tisze glede bosanskega vprašanja in o tozadevnem stališču avstrijske vlade.

Predlog se glasi: Ogrski vladni krogi že dolgo razširjajo stari načrt, naj se Bosna in Hercegovina priklopi-

te kot avtonomni deželi Ogrski. Pri tem nastopajo tako, kot bi ta načrt že odobrila krona in avstrijska vlada. Da realizira ta načrt, je šel v sredi meseca septembra grof Tisza v Ercegovino, kjer se je predstavil kot homo regius, dvignil cel vladni aparat v svojo svoje agencije in se posluževal visokih e. kr. in e. in kr. vladnih uradnikov. V te oficijalni pozi je povabil k sebi oficijalne zastopnike dežele in se z njimi razgovarjal. Dozdevni homo regius je rabil proti Jugoslovanom težke grožnje in se je sploh obnašal arogantno in odbijajoče. O sklicanju bosanskega sabora se je izrazil: »O tem ni govora. Saj napravila avstrijski parlament itak že sam tekoče in sramoto monarhije. Homo regius je govoril tudi o miru in se je postavil glede zopetne vpostavitve Srbije na sledeče stališče: »Srbija bo po vojni tako majhna, da jo bodo Bolgarini snedli za zajtrk, če se le gane.«

Podpisani predlagamo:
Ministrski predsednik naj blagovoli jasno in nedvoumno povedati:
1. Ali je potoval grof Tisza na Hrvaško, v Dalmacijo in Ercegovino kot homo regius, ali pa vsaj z vednostjo avstrijske vlade? Kake instrukcije je dobil?

2. Če e. kr. vlada grofa Tisza desavouira, kako naj si razlagamo, da so e. kr. in e. in kr. uradniki v Zadru in Sarajevu, kakor sploh na celim potovanju ves vladni aparat, stali Tiszi na razpolago? Kdo je odgovoren v tem slučaju, če tuji zlorabljajo oficijelne instrukcije?

3. Ali je vlada dala izrečno, ali pa vsaj pasivno zračno, svoje soglasje ali svoje bodrilo k madžarskemu priklonitvenemu vprašanju k Ogrski? Kakšen je program glede Bosne in Hercegovine?

4. Ali smatra vlada združljivo z oficijelno misijo grofa Tisze, oziroma ali se zdi oficijelnim krogom v redu, da se je Tisza obnašal tako arogantno in da se je tako izražal o parlamentu in o ureditvi me Srbije? Ali misli vlada, da se z uporabo takih mož kot je grof Tisza, in s takim obnašanjem utrjuje ugled monarhije in dinastije?

Pozdrav jugoslovanskih, čeških in poljskih posl. bosanskemu ljudstvu

Dunaj, 1. oktobra.

Danes ob 5. popoldne se je vršila v parlamentu krasna manifestacija Jugoslovanov, Čehov in Poljakov za bosansko ljudstvo. Poslanci Stanek, dr. Korošec in Glombinski so ad hoc sklicali plenarno sejo Češkega sveta, Jugoslovanskega kluba ter kluba vsepoljske narodnodemokratske stranke. Zborovanja se je udeležil tudi zastopnik poljske ljudske stranke poslanec Tetmajer.

Poslanec Stanek je pozdravil zborovanje v imenu sklicateljev, nakar je dr. Korošec obširno poročal o poteku Tiszovega potovanja v Bosno in Hercegovino. Njegova izjava je bila opetovano prekinjena z izrazi indigacije proti grofu Tiszi, dočim je zadonelo glasno pritrdjevanje in so se vršile burne ovacije, ko je poročal načelnik Jugoslovanskega kluba o odgovoru, ki so ga dali grofu Tiszi narodni voditelji.

Poslanec Glombinski in Tetmajer sta zagotovila v imenu svojih strank Jugoslovane neomajni simpatiji ter sta poročala, kako se zveza med Čehi, Jugoslovani in Poljaki od dne do dne bolj pogloblja v poljskem narodu. Nato je bila soglasno sprejeta in odposlana tale brzotjavna bosanskim voditeljem, podpisana od čeških, poljskih in jugoslovanskih narodnih zastopnikov:

»V skupni seji klubov poljskih, čeških in jugoslovanskih poslancev in z veseljem navdušenjem je bilo sprejeto poročilo o možatem in ponosnem nastopu bosanskih bratov, tako Hrvatov, kakor Srbov in — kar nas navdaja s posebnim zadovoljenjem — tudi odličnih muslimanskih voditeljev povodom obiska grofa Tisze v mučeni Bosni in Hercegovini. Ponosni smo, da so naši bratje z reprezentantom umirajočega sistema govorili tako, kakor se spodobi za reprezentante dvigajoče se demokracije in narodne svobode. O vsem nastopu bomo razglasili vest v vseh naših pokrajinah. Prave so besede slovanskega pesnika, ki je pisal:

Jsoj se štje orly v skalách Evropy.«

Slede podpisi vseh članov Češkega sveta, Jugoslovanskega kluba ter vsepoljske narodno - demokratske stranke in poljske ljudske stranke.

Tisza zopet na krmilu?

Koalijski kabinet na Ogrskem.

Budimpešta, 1. oktobra. Dr. Wekerle je končal svoja dela za sestavo koncentracijskega kabineta, ki ga misli baie že tekom tega tedna predložiti cesarju v odobrenje. Grof Tisza, Julij Andrássy in grof Apponyi so pripravljene vstopiti v vlado.

Budimpešta, 1. oktobra. Z ozirom na zunanji položaj je odredil ministrski predsednik dr. Wekerle, da se sestane ogrska poslanska zbornica že 8. t. m.

Kriza na Nemškem.

Večina nemškega državnega zbora hoče imeti na čelu vlade kot kancelarja sedanega podkancelarja Payerja. Njegovu kandidatu podpira centrum in socialna demokracija in tudi naprednjaki. V slučaju, da bi Payer odklonil, pride v poštev dr. Solf, za katerega se zanima tudi cesar. Imenuje se pa tudi princ Maks bavarski. Spor gre za to, ali se ustvari kabinet večine ali pa koalicijski kabinet. Večinske stranke odklanjajo koalicijski kabinet, v katerem bi sedeli tudi konzervativci in drugi vsenemški elementi, češ, da bi v tem slučaju inozemstvo smatralo vsu reformno gibanje v Nemčiji za golo kom-

dijo. V parlamentarnih krogih se zadržuje, da se bo državni zbor sestel prihodnji torek.

Odstop pruskega ministrstva?

Iz Berlina, 1. oktobra. Prusko državno ministrstvo se je včeraj sešlo, da da na razpolago vse portfelje in tako pusti parlamentu prosto roko za sestavo nove vlade. Vsi državni tajniki so podali demisijo. Pričakovati je tudi izpremembe v sestavi nekaterih državnih uradov.

Novi Wilsonovi predlogi za zvezo narodov.

London, 1. oktobra. Predsednik Wilson je v nekem govoru postavil teh pet točk za zvezo narodov:

1. Nepristranska pravičnost, ki se mora deliti, ne sme vsebovati nobene razlike med onim, katerim nasproti bomo čemo biti pravični in med onimi, katerim nasproti nečemo biti pravični. Biti mora pravičnost, ki ne pozna nobenih privilegiranih in nobenih stopenj, marveč samo enake pravice za udeležene narode.

2. Noben poseben interes, katerega-koli naroda ali katerekoli skupine narodov ne sme tvoriti podlage, kakoršnegakoli dela pogodbe, če to ne odgovarja skupnemu interesu vseh.

3. V skupni družini narodov ne more obstojati nobena vez, nobena zveza, nobena posebna pogodba in noben poseben dogovor.

4. V zvezi ne smejo obstojati posebne egoistične gospodarske kombinacije, se ne sme vporabljati gospodarski bojotki, v katerega-koli obliki, niti — ne sme biti kateri narod izključen, izvzemši glede suverenosti, ki se bo priznala zvezi narodov, da diktira gospodarske kazni z izključitvijo od svetovnih trgov in to zopet samo kot sredstvo discipline in kontrole.

5. Mednarodni dogovori in pogodbe vsake vrste se morajo v polni vsebini sporočiti ostalemu svetu.

Umikanje Nemcev ob sleg-friedski črti.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berolin, 1. oktobra. (Kor. ur.) Zapadno bojišče. Skupina gim. Ruprehta. Bitiz obali smo vjele pri uspešnem sunku nekaj sto Belgijcev. Naša nova fronta na Flandrskem poteka ob zadnjih pozicijah iz lanskeletne bitke na Flandrskem ob Handzaema, zapadno od Rousselaera preko Ledeghema in Ghe-luve na Wervicu in potem v kotlini Ly-se do naših starih pozicij pri Armentières. Sovražnik je včeraj popoldne napadel med Rousselaerom in Wervicom. Zavrnil smo ga pred našimi črtami. Poleg Belgijcev in Angležev smo včeraj vjele tu Francoze. Sovražni sunki med Fleurbaixom in Hulluchom ter delni napadi proti višinam pri Fromellesu in Aubersu so se ponesrečili. Na obeh straneh od Cambraia je Anglež čez dan nadaljeval svoje napade. Popoldne se je posrečilo na novo v boji postavljene kanadske divizije izvršiti mido Cambraia sunek na Ramillies. Pod vodstvom generalajntnanta Fritscha je vrgla v bojih med Arrasom in Cambraiem posebno preizkušena württemberska 26. rezervna divizija sovražnika zopet nazaj na Tilloy. Tudi južno od Cambraia smo svojo pozicijo proti večkratnemu sovražnemu napadu do zadnjega obdržali. — Skupina go. v. Böha. Na obeh straneh le Cateleta je sovražnik popoldne svoje napade medVendhuillom in Joncourtom zopet obnovil. Tudi južno od Joncourta in južno od Somme so se razvili zvečer silni boji. Povsod smo zavrnili sovražne napade. — Skupina nemškega cesarjeviča. Proti našim črtam med Aisno in Veslo in preko Vesle med Breuillom in Joncheryem je Francoz nameril silne napade. Kljub večkratnemu napadu so se napadi ponesrečili, izvzemši delni uspeh na višinah severno od Breuilla. V Champagni se je omejil sovražnik na delne napade vzhodno od Suippesa pri Sainte Marie a Py severno od Somme Py in proti našim govim črtam, ki smo jih ponovi zasledili severno od Aure in Marvauxa. Zavrnil smo jih. Pri St. Maria Py smo pri tem vjele dve francoski stotniki. Z močnimi silami so napadli Amerikanci vzhodno od Argonov. Goriška boja sta bila zopet Apremont in gozd pri Montrebeau. Povsod smo sovražnika zavrnili. Tudi včeraj je imel zopet zelo težke izgube. — Skupina g. v. Gallwitz. Na zapadnem bregu Mose je ostalo bojno delovanje omejeno na moteči ogenj. Pehota, pionirji in artilerija imajo enak delež na uničenju številnih sovražnih oklopnikov. V zadnjih bojih so se posebno odlikovali: poročnik Schling in Burmeister rez. pp. 90., naredniški namestnik Jolkmann gardnega rez. lov. baona, in Rangoutha 7. pp. 27. poročnik Kolbel p. a. p. 40., Schröpler p. a. p. 74., Ribelce p. a. p. 108., Payer in Broyer rez. a. p. 241., Berninghaus rez. a. p. 63. in podčastnik Thele p. a. p. 40. — v. Ludendorff.

ANGLESKO URADNO POROČILO.

29. septembra zvečer. Rano zjutraj se je bitka proti jugu do sosedstva St. Quentin uspešno razvila. Razezta se sedaj na fronto kakih 50 milj od St. Quentin do reke Senze, severno od Cambraia. Na našem skrajnem desnem krilu je prekoračil naš 20. zbor ob 5. uri 50 minut zjutraj kanal Escaute od Bellenglisa proti severu. 46. divizija se je bila opremila s plavalnimi pasovi, hodi, lahkim mostovskim materijalom in plavalni ter naskočila pod varstvom zbranega ognja artilerije in strojnih pušk glavno Hindenburgovo obrambno pozicijo, ki poteka tu ob vzhodnem bregu kanala. Brez oziroma na globoko vodo in širino kanala in na silo sovražne obrambe, ki obsega vas Bellenglise številne rove in betonske naprave, se je posrečilo ljudem te divizije, zavzeti vsi nasprotno nemško pozicijo. Z veliko hrabrostjo in odločnostjo so jurišali po holmu onstran kanala ter vjele med prodiranjem mnogo sovražnikov. Bellenglise, Le Haucourt in Magni la Fosse so v naši posesti. V zvezi s temi silajnimi operacijami so prodrele druge angleške čete v ovinek kanala južno od Bellenglisa ter krile z juga bočne pozicije 46. divizije. Boji proti severu so napadli isto uru čete iz New Yorka in iz držav Tennessee in severno in južno Karoline pod poveljstvom generalmajorja Reada armade Zedinjenih držav. Hindenburgovo črto na fronti 8000 jardov. Tam gre kanal skozi tunel. Ameriške čete so z veliko bravuro prodrele proti tem obrambnim napravam ter zavzele na desnem krilu Bellicourt in Nauroy, na levem krilu pa se vrši boj v bližini Bonyja. V sredini naše napadalne črte so zavzele angleške čete Villers - Guislain. Novozelandske čete so ustavile sovražni protinapad, izvršile sunek ter zavzele La Vacquerie in višino proti Mästeresu. Medtem je 62. divizija zavarovala prehode preko kanala Escaute ter dospela do zapadnega roba Rumillyja. Na levem krilu je prodrla druga divizija pri Nouvelles preko kanala ter prodrla nad poldrugo miljo v ozemlje vzhodno od kanalske črte. 63. mornariška divizija je dospela do južnega roba Cambraia. Na levem krilu so prodrele kanadske čete skozi obrambni sistem, ki krile Cambrai na severu - zapadu ter so si izvojevale pot v zunanje okraje mesta. Boji proti severu so zavzele Sancerot, kjer so zavzele močan nemški protinapad. Angleške čete so očistile pobočja severno od kanala Sensee. Zjadnje tri dni smo vjele na fronti St. Quentin - Cambrai 22.000 mož in vplnili 300 topov.

BELGIJSKO URADNO POROČILO.

29. septembra. Tekom 29. septembra so angleške in belgijske čete por-

stale Lille v Ostende in v Bruges (Brügge), ter hkrati ob veliki cesti, ki veže iste kraje. — Vas Ledeghem leži ob isti železnici in isti veliki cesti, 9 km južno proti jugu, od Ypresa proti vzhodu oddaljena nekaj več nego 15 km. — Vas Gheluwe (ki se ne sme zamenjati s svoj čas tolikokrat imenovanim Ghelveltom) leži ob veliki cesti Ypres - Menin, od zgoraj navedene železnice proti zapadu oddaljena 3 km od Ypresa proti jugu - vzhodu oddaljena 13 km od mesta Menin proti severu - zapadu oddaljena 3 km. (Vas Gheluvelt pa leži ob isti cesti, od Ypresa proti jugu - vzhodu oddaljena samo 7 km.) — Mesto Wervic leži ob reki Lys (ki izvira blizu Hazebrucka, teče skozi Armentières in Commines ter skozi Courtrai in se končno pri Gentu izliva v Escauto), nekako sredi med mestoma Commines ter Menin, dobrih 12 km južno-vzhodno od Ypresa. — Torej so se Nemci v Flandriji proti vzhodu umaknili znatno dalje, nego smo zabeležili včeraj. Sedanja njihova fronta poteka od Dixmuda naravnost proti vzhodu skoro 10 km daleč, potem pa se okrene na jugo - vzhod, steče zapadno neke mimo Roulersa, se južno od tega mesta jame skladati s progo Armentières-Thourout, potem pa se pri Gheluweju zapogne proti jugu - zapadu in steče skoro naravnost v Armentières. Ozemlje, ki ga je nasprotnik pridobil s tem nemškim umikom, obsega najmanj 50 štirjaških kilometrov. Ako pristojemo včeraj utemeljenih 80 štirjaških kilometrov in dodamo še včeraj ne vračunano, nasprotniku v teh dneh prepuščeno ozemlje, se nam pokaže, da so Nemci v okoliših mesta Ypres zadnje čase izgubili vsega skupaj vsaj 300 štirjaških kilometrov. Vas Romillies leži ob Escautu, 3 km severo - vzhodno od Cambraia. — Trg Le Catelet (ne Chatelet) leži ob Escautskem pretoku ter hkrati ob veliki cesti St. Quentin - Cambrai, sredi med obojema mestoma. — Vas Vendhuille leži ob istem pretoku, 3 km severo - zapadno od Le Cateleta. — Vas Breuill leži ob severnem bregu reke Vesle, 6 km vzhodno od Flimesa, vas Jonchery pa ob Veslinem južnem bregu ter ob veliki cesti Soissons - Reims, 4 km južno - vzhodno od Breuilla. — Vas Marvaux leži 3 km severo - vzhodno od včeraj imenovanega vasi Manre v severo-vzhodni Champagni. Torej so se Nemci v tem odseku proti severu umaknili za nadaljne 3 kilometre, vsega skupaj za skoro 10 km.

Berolin, 1. oktobra. (Koresp. urad.) »Vorwärts« dne 1. oktobra piše: Včerajšnji težki dan je bil za Nemčijo v vojaškem ozirom najbolj usodopolen. Dejstvo, da so se Nemci na vseh delih fronte umaknili v bolj zadaj ležeče pozicije, ni merodajno za končni izid, kakor tudi ni merodajno število vjele, o katerem poročajo sovražniki in ki je v popolnoma normalnem razmerju s silo bitke. Bitka pa še ni končana. Glavna stvar je in bo, ali se bo živa obrambna črta nemške fronte držala tako dolgo, da bo sovražnik uvidel, da ostane nemška fronta trdna in da se ne da raztrgati ter da grozeče nevarnosti samo krepe našo voljo po odporu.

Dunaj, 1. oktobra. Na Flandrskem napada belgijsko - angleške čete. Bitka pri Cambraiu je bila posebno silna samo severno od mesta. Prihodnje dni se bo odločila usoda Cambraia. Včeraj se je posrečilo preprečiti obkolitev. V odseku Cambrai - St. Quentin se Nemcem ni posrečilo potisniti sovražnih čet, ki so prodrele preko kanala nazaj. St. Quentin se najbrže ne bo mogel več držati. Severo - zapadno od Reimsa se razvija nova silna bitka. V Champagni in Argonih delni sovražni napadi. Nohenege dvoma ni, da bo sovražnik v najkrajšem času obnovil svoje sunke. V prostoru pri Armentièresu je računati v najkrajšem času z angleško - ameriško ofenzivo. Napadalna sila nasprotnikov še ne kaže nobene oslavitve. Zdi se, da razpolaga general Foch z velikanskimi rezervami. Pričakovati je, da se bodo velike bitke v svoji sili še stonjevale. Pričakovati pa je tudi, da se bodo bitke razširile še na one maloštevilne dele fronte, ki dosedaj še niso bile izpostavljene sovražnim napadom.

ANGLESKO URADNO POROČILO.

29. septembra zvečer. Rano zjutraj se je bitka proti jugu do sosedstva St. Quentin uspešno razvila. Razezta se sedaj na fronto kakih 50 milj od St. Quentin do reke Senze, severno od Cambraia. Na našem skrajnem desnem krilu je prekoračil naš 20. zbor ob 5. uri 50 minut zjutraj kanal Escaute od Bellenglisa proti severu. 46. divizija se je bila opremila s plavalnimi pasovi, hodi, lahkim mostovskim materijalom in plavalni ter naskočila pod varstvom zbranega ognja artilerije in strojnih pušk glavno Hindenburgovo obrambno pozicijo, ki poteka tu ob vzhodnem bregu kanala. Brez oziroma na globoko vodo in širino kanala in na silo sovražne obrambe, ki obsega vas Bellenglise številne rove in betonske naprave, se je posrečilo ljudem te divizije, zavzeti vsi nasprotno nemško pozicijo. Z veliko hrabrostjo in odločnostjo so jurišali po holmu onstran kanala ter vjele med prodiranjem mnogo sovražnikov. Bellenglise, Le Haucourt in Magni la Fosse so v naši posesti. V zvezi s temi silajnimi operacijami so prodrele druge angleške čete v ovinek kanala južno od Bellenglisa ter krile z juga bočne pozicije 46. divizije. Boji proti severu so napadli isto uru čete iz New Yorka in iz držav Tennessee in severno in južno Karoline pod poveljstvom generalmajorja Reada armade Zedinjenih držav. Hindenburgovo črto na fronti 8000 jardov. Tam gre kanal skozi tunel. Ameriške čete so z veliko bravuro prodrele proti tem obrambnim napravam ter zavzele na desnem krilu Bellicourt in Nauroy, na levem krilu pa se vrši boj v bližini Bonyja. V sredini naše napadalne črte so zavzele angleške čete Villers - Guislain. Novozelandske čete so ustavile sovražni protinapad, izvršile sunek ter zavzele La Vacquerie in višino proti Mästeresu. Medtem je 62. divizija zavarovala prehode preko kanala Escaute ter dospela do zapadnega roba Rumillyja. Na levem krilu je prodrla druga divizija pri Nouvelles preko kanala ter prodrla nad poldrugo miljo v ozemlje vzhodno od kanalske črte. 63. mornariška divizija je dospela do južnega roba Cambraia. Na levem krilu so prodrele kanadske čete skozi obrambni sistem, ki krile Cambrai na severu - zapadu ter so si izvojevale pot v zunanje okraje mesta. Boji proti severu so zavzele Sancerot, kjer so zavzele močan nemški protinapad. Angleške čete so očistile pobočja severno od kanala Sensee. Zjadnje tri dni smo vjele na fronti St. Quentin - Cambrai 22.000 mož in vplnili 300 topov.

BELGIJSKO URADNO POROČILO.

29. septembra. Tekom 29. septembra so angleške in belgijske čete por-

zile sovražnika na celi višinski črti na Flandrskem in v poziciji Messines Wytschaete. Belgijska armada se je polastila črte Dixmuiden - Zarren - Terrest - Stadenberg - Westroesebeke - Morlede. Sovražnik je zamenjati bil dostop do Lyse. Imel je težke izgube, zlasti v gozdu pri Plösteertu. Zvečer je armada Plummer prekoračila črte vzhodno od gozda pri Plösteertu - Gapaart - Tenbrielen - Terhand - Dadizeele. Dne 28. in 29. septembra so Belgijci vjele 9000 mož in vplnili nad 200 topov, med njimi 240 in 280 mm topove, in številni vojni materiali. Angleška armada je vjele 3500 mož ter vplnila 90 topov.

30. septembra. Kljub sovražnemu odporu so Belgijci neizprosno nadaljevali svoj napad ter se ustallili na flandrskem hrbtu v drugi nemški črti. Zavzeli smo Dixmuiden, Zarren, Stadenberg, Pashendeale, Morlede in del Westroesebeke. Sovražnik je pripeljal rezerve ter zavzel višine pri Terresu. Belgijske prednje čete so se približale Roulersu na 3 km ter dospole do ceste Roulers - Menin. Od včeraj smo vjele nad 5500 sovražnikov ter vplnili 100 topov, med njimi več težkih in velikanske množine materiala.

Z Italijanske fronte.

NAŠE URADNO POROČILO.

Dunaj, 1. oktobra. (Kor. urad.) Na raznih krajih alpske fronte krajevni boji. — Sicer nikakih posebnih dogodkov. — Šef generalnega štaba.

ITALIJSKO URADNO POROČILO.

30. septembra. V Judikariji so napadli ponoči dne 27. septembra številni oddelki po luti artiljerijski pripravi na široki fronti naše izpostavljene postojanke pri Menonu v dolini Daone, prekoračili Chieso in otvorili intenziven ogenj iz pušk in strojnici. Vduli smo poskus in prisilili sovražnika, da je šel čez reko nazaj. Na ostali fronti artiljerijski dvoboj, ki je bil vzdolj Piave precej hrd, in obojestransko delovanje izvidnih oddelkov. Pri Cimi Cady (Tonale) smo vjele sovražno patroljo. Dve sovražni letali sta bili sestreljeni v zračnih bojih.

Čeho-Slovaki onkraj mej.

»Socialističké listy« dne 11. septembra t. l. prinašajo naslednji informativni članek:

Jasnejše glave naših in tujih politikov so že v miru priznavali, da je češkoslovaško vprašanje vsled svoje pomembnosti mednarodni problem. Za sluzga češkoslovaškega narodnega sveta v Parizu je, da je postalo češko vprašanje vseobče priznano svetovno vprašanje in ne samo teoretično amnkap tudi dejansko. Predsednik tega narodnega sveta, profesor Masaryk in tajnik dr. E. Beneš, socialni demokrat, avtor znane sociolozične monografije »Strankarstvo. Ententa in v najnovšem času tudi Amerika sta priznali češki narodni svet v Parizu za začasno vlado bodoče češkoslovaške države in vse pravice, ki izhajajo iz tega.

C. N. S. je razvil svoje delovanje tako na diplomatičnem kot na političnem vojaškem organizaciji. Vojaško stoji za njimi tri armade, ki se bojujejo na treh frontah: Na italijanski, na francoski v glavno na ruski! »Journal de Genève« je prinesel pred kratkim poročilo o hrabrem vodenju čeških oddelkov pri Amiensu, kjer so stali pod poveljstvom generala Kadeřabka. Iz Rusije prinaša Börsenkuriir poročilo, da pišejo moskovski listi, da je češkoslovaška armada sestavljena iz treh skupin. Prva ima zasedeno ozemlje okoli Volge do Celibinskega jezera do Mandžurije, tretja pa je v Vladivostoku, na Amurju, Ussuri in v Harbinu. Prvi skupini se bojujejo samostojno, poslednja je del angleške armade. Na diplomatičnem polju je dosegel C. N. S., da ga je priznala Anglija za začasno vlado alirane države, katere ozemlje ima zasedeno sovražna sila in da je priznala češkoslovaške voine sile za alirano armado. Temu koraku, ki ga je že prej napravila Francija, je sledila Italija in v najnovjšem času Amerika, ki priznava z noto državnega tainika Lansinga, da obojvo vojno stanje med Češkoslovaki in Nemci. Avstrija in Ogr. Dalje priznava tudi C. N. S. za vlado, ki stoji v vojni in ki je upravičena urejevati češkoslovaške voine in politične zadeve. Vlada zruženih držav proglasa dalje, da je pripravljena formalno stopiti v diplomatične stike z omenjeno češkoslovaško vlado.

Avstrijska dunajska vlada je izdala proti angleškemu razglasu otroško sestavljeni protirazglas, na katerega odgovarja češkoslov. diplomatični zastopnik v Londonu. On pravi, da je smešno, ko piše Avstrija enkrat o Čehih kot hrabrih avstrijskih volakih, dočim jih proglasa za izdatice, ki utekajo v Italijo, na Rusko in v Srbijo.

O kompetenci C. N. S., da sme zastopati Češkoslov. narod proglasa, da je češko ljudstvo izvolilo Masaryka v avstrijski parlament in da priznava poleg tega čez 2 milijona Čehov in Slovkov brez razlike razredov onkraj mej.

Ob priliki priznanja češkoslov. začasne vlade piše »Cor. de la Serac« da izhaja iz tega da smejo od tega trenutka udeleževati njeni zastopniki vseh posvetovanj alirancem, izdati potne liste, denar, razpisati posojila, imeti svoje diplomatične zastopnike in biti član mirovnega kongresa. K temu pristavlja, da se je češkoslov. začasna vlada poslužila vseh teh možnosti razven poslednje. C. N. S. ima svoje diplomatične zastopnike v Londonu (Vosek) v Rimu (dr. Syhrava) v Washingtonu (Olga Masarykova) v Samari (prof. Makka) v Švic in v Španiji. Izdal je tudi zlat in srebrni denar po 10 in 20 frankov, takozvane sokole, (po sliki, ki jo nosijo, na eni strani sokoli na drugi Hradčani). Pred nekajlikimi tedni je razpisal posojilo za 20 milijonov frankov, ki je bilo že tekom 24 ur prekoračeno za 7 milijonov frankov.

Börsenkuriir je tudi poročil aiz Moskve, da je sprejel japonski cesar češkoslov. deputacijo, ki sta jo vodila Špaček in Huska in ki se je zahvaljevala za japonsko pomoč v Sibiriji.

Dež. posl. dr. Ivan Tavčar:

Nemška realka v Ljubljani.

Gospod deželni poslanec dr. Eger zagovarja v »Grazers Tagblattu« dne 25. septembra postopanje svoje politične klike v zadevi ljubljanske realke. Da je ta zagovor pisan v velenemskem zmislu, je samo ob sebi umevno. Mož se je pri tem podal na operetni oder ter se nam kaže v vlogi Offenbachovega Ahila, katerega, v kolikor pride v poštev odpiranje širokih ust, še precej dobro predstavlja. Pri tem nas tolaži z bakrenim kotlom. Dr. Eger pa je spregledal, da je tak kotel danes jako dragocena posoda in da bo on, kadar se bo pavelič Ahila ter hotel brljirati v vlogi Offenbachovega Kalhe, moral haziiti pod strehimi vseh nemških hiš v Ljubljani, da bi morda staknil kje kak star strešni zleeb, če bo hotel skupaj spraviti svoj plehnasti grmčič. Sicer bo pa pri nas Slovencih dosegel eden in isti vtis, če vihti voditelj kranjskega vsenemstva ali Ahilov, papirnati mež, ali če trese v roki Kalhajeve pleh, ali pa če piska na znanega konficia, s katerim piskajo otročaji po sejmiščih! S tem bodi njiva osebnosti pokosena, — gospod dr. Eger je pač sam hotel, ker se je podal na polje operete, da smo mu tudi mi sledili na to polje!

V stvari sami je dr. Eger vpletel v vprašanje ljubljanske realke tudi našo narodno politiko, kateri prerokuje najslabši konec. Kaj ima naša politika opraviti z ljubljansko realko, nam ni prav jasno. Vsekakor bi bil dr. Eger zadnji človek, s katerim bi se hoteli pripraviti radi jugoslovanske politike. Sicer pa lahko z logiko dr. Egerja dokazemo, da je njegovo prorokovanje pikavno in da je rešitev jugoslovanskega vprašanja neizogibna.

Dr. Eger trdi: »Avstrija bo nemška, ali je pa ne bo«. Z drugimi besedami: če ne bo Avstrija hotela nemška postati, bo morala razpasti. To je brez dvojbe stališče gospoda kočevskega deželnega poslanca, s tem stališčem je še celo po nemškem Dunaju krošnjari. Ali danes vé vsako nedolžno politično otroče v Avstriji, da le-ta nima v sebi več tiste moči, da bi nemške narode ponemčila, da bi torej mogla nemška postati, kakor je srčna želja gospoda dr. Egerja. Taka bi ne mogla postati niti takrat, če bi danes gospod Hindenburg že v Parizu tical, še mnogo manj pa sedaj, ko je gospod generalfeldmaršal vendarle še nekaj malega oddaljen od Pariza! Ergo — tu mislimo neprestano le z Egerjevo logiko — mora Avstrija, ker ne bo nemška na ljubo ljubljanski kazini, v stran stopiti. Vsled tega pride jugoslovanska zemlja izpod okrilja ljubljanskega dr. Egerja, tako da se bo ž njo moralo nekaj zgoditi. Zatorej se lahko splošno na kočevskega gospoda deželnega poslanca samega, da se bo jugoslovansko vprašanje samo ob sebi moralo rešiti, in sicer radi tega, ker bodo naše zemlje postale res nuli vsled neizprosnega nastopa dr. Egerja in političnih njegovih pajdašev! Rešitev jugoslovanskega vprašanja je torej neizogibna, kar dokazuje dr. Eger sam!

Sedaj prestopimo k realki! Tukaj moramo izpodnesti mnenje zastopnika kočevskega mesta, da je ljubljanska realka strogo nemška posest in da je ta učni zavod že od nekdaj nekaka lastnina Kranjske hranilnice. Nasprotno, zavod je že od nekdaj mešan tak, da so dijaški slovenske narodnosti podvrženi obilnatemu poduku slovensčine. Istotako vzdržuje dežela in ljubljansko mesto to realko in to sta dva slovenska faktorja, glede katerih se vendar ne bo trdilo, da hočeta s Kranjsko hranilnico pri tem vprašanju v en rog trobiti. Kranjska hranilnica je svojčas pri veliki slavnosti svetu oznanjevala, da je zgradila za realko velikansko palačo, v kateri imej ta učni zavod za vse večne čase svoje zavetišče. Javnost je takrat opravičeno mislila, da se je enkrat za vselej napravila ustanova, ki bo poznim rodovom pričala o munificenci omenjenega denarnega zavoda. Ta ustanova pa se je kar čez noč spremenila v nalemno pogodbo! In naučno ministstvo, v kojega imenu je pri slavnostih pokojni Stremayer s svojim olnatim glasom proslavljal do neba segajočo munificenco hranilnice, sprejelo je to pogodbo, recimo to poniževalno pogodbo! V resnici se je pogodba nato neprestano poskušala tako tolmčiti, da je hranilnica, ker je lastnica zidovja, obenem tudi lastnica zavoda samega. Faktum pa je, da je državna realka v Ljubljani, odkar obstoji, v skupni posesti obeh narodnosti v deželi in naravno je, da si te sosesosti Slovenci ne damo eskamotirati s pomočjo kake zavratne najemne pogodbe. Brez oziroma na to, ali dobimo svojo realko ali, smo stali vedno na stališču, da je sedanja realka ravnotako naša, kakor pa nemška. In če je hotela Kranjska hranilnica — kar se je baje zgodilo — svoj kontrakt porabiti za vrh, s katero je zadržila vladi vrat, je zahtevala dolžnost in dostojnost, da se vlada ti štrngulaciji ni podvrgla, temveč da je Kranjski hranilnici gladko odgovorila, da na njeno nealčno poslopije več ne reflektuje in da se bo s celim učnim zavodom preselila v druge prostore, katerih bi po mnenju gospoda dr. Egerja v Ljubljani ne bilo težko dobiti. Razkačiti na mora jugoslovansko javnost, da se je naša vlada pustila mirno zadaviti in da je baje podpisala najemno pogodbo, s katero je petsto slovenskih dijakov brez vsakega usmiljenja izročila gospodom, ki vladajo v Kranjski hranilnici. Za vse to nam bo svojčas dajal grof Attems strog odgovor, če je tako najemno pogodbo v resnici podpisal in če bo takrat še deželni predsednik na Kranjskem. Pri tem moramo ostati!

Na tem ne spremene dolgočasna izjavljana dr. Egerja v grskem listu pravničesar. Na realni se je Slovencem ravno zaradi zgradila velika krivica in te ne bomo na noben način pozabili. Dr. Eger nam temu nasproti razkriva celo življenje ravnatelja Cora: da je bil nekaj časa Nemec, nekaj časa Lahon, potem zopet Nemec, nekaj časa katolik, potem protestant, da je v vojski imel s smrdomljivimi kožami opraviti, da je pri tem prišel v dotiko s tovarnarjem Pollakom in pa z deželnim glavarjem dr. Susteršičem, katerima je zastavil svojo častno besedo, da bo, če ga spravi na ravnateljsko mesto pri realni, podpiral težnje klerikalne stranke, da se je pozneje oklenil zopet drugega usnjara, nekoga Knaflca, ponujal častno besedo zopet nemški stranki, če bi ga mogla predstaviti na kako drugo ravnateljsko mesto izven dežele itd. Vse to pa so reči, ki nas danes nič ne brigajo, ki — če so resnične — kvečjemu dokazujejo, da gospod Cora ni značaj, kar pa je brez dvojbe zakrivila tista c. kr. avstrijska odgoja, ki je najraje vzdržavala zavode, na katerih so se fabricirali ali umetni Nemci, kakor n. pr. na ljubljanski realni, ali pa umetni Lahoni, kakor na laških zavodih v Trstu. Značilno je v ostalem, da je kranjsko nemstvo gospoda Cora, kakor hitro ga je imenoval minister Sedler, molče akceptiralo in da je pričelo divjo gonjo proti njemu šele v tistem trenutku, ko se je izkazalo, da hoče Cora pravično voditi ljubljansko realno. »Gospod dr. Eger naj tukaj ne hlini kake moralne ogorčenosti: Cora niste vrgli z realke radi tega, ki jih morda kaže njegovo preteklo življenje, pogledajte na te realke, ki so same zategadelj, ker je bil pravičen slovenskemu dijaštvu! To jasno izhaja tudi iz izjavljanih dr. Egerja, iz katerih sedaj šele izvemo prave vzroke, vsled katerih se je izvršila sprememba v realnem vodstvu. Kaj je Cora dr. Susteršiču pod častno besedo obljubil, to danes še ni dokazano, ker smo daleč od tega, da bi vsaki kazinski čenčariji slepo verjeli. Nam je merodajno, da ravnatelj Cora ni ničesar napravil, kar bi bilo nepostavno. Dr. Eger pravi: »vpeljal je slovensko molitev v tistih razredih, za katere je slovensčina oblikovna, to se pravi: za tiste razrede, v katerih tiči petsto pristnih slovenskih otrok. Za te dijakke je vpeljal ravnatelj Cora tudi slovensko ekshortacijo. Kar privoščijo Prusi še celo poznanim Poljakom, tega dr. Eger ne privoščijo slovenskemu dijaštvu! Ali za vse to se dr. Egerji ne gre v prvi vrsti, njegova jeza proti Cora izvirava predvsem iz razloga, ker je ta čisto postaven odredil, da spadajo v razrede, za katere je slovensčina oblikovna, dijaški slovenske narodnosti in da je odpravil tisto umazano špekulacijo, ki je silila slovenske dijakke v nemške razrede ter jih tem potom ukradla oblikovnemu poduku v slovensčini. Natančno vemo, kako se je postopalo: kdor je prišel iz kočevskega okrajne glavarstva na realno, vpisal ga je Junowicz v nemški oddelek, češ da izhaja iz nemške pokrajine, kdor je šel iz krške meščanske šole na realno, vpisan je bil, ker je izhajal iz takozvanega nemškega zavoda, sam ob sebi v nemški realni razred; imeli so svoje dijaške gospodinjice po Ljubljani in te so prihajale k ravnatelju ter zahtevale, da naj se dijački, ki stanejo pri njih, vpisujejo v nemške razrede. Vse take in enake sleparije poznamo do zadnjega kota in če jih je Junowicz, boječ se veleneske Egerove klike, praktical, naj boše sedanjim voditelj dr. Svoboda prepričan, da mu bomo preklancano gledali na prste, če bi hotel na tak slepinski način obstrčiti oblikovni poduk slovensčine na c. kr. realni v Ljubljani. Zato pa se gre dr. Egerju predvsem, da bi namreč ostala realna ostudna ponemčevalnica, kjer bi se nam kvarili naši sinovi, tako da bi se sinovi odločnih slovenskih naprednjakov, kakor je bil svojčas pokolnik Belar, ali pa sinovi prepričanih Cehov, med katere se je svojčas štel svetnik Svoboda, sfabricirali v pristne Germane. Da naši Nemci ne morejo kapirati, da so časi za take falzifikacije minili, dokazuje, kako so postali revni na danu.

Dalje očita dr. Eger ravnatelju Cora, da je predlagal kvalificiranega zalogovnika na mesto pokojnega Bruneta, katerega služba je spadala v slovensko posest. Mož je tako zaslepljen, da živi prejkone v domišljiji, da so vsa profesorska mesta na c. kr. višji realni monopol Kranjske hranilnice. Če je morda vlada v novi najemni pogodbi — drugače bi dr. Eger o tej točki ne pisal tako arogantno — Kranjski hranilnici priznala tudi ta monopol, potem je seve čašo ponizanja izpila do zadnje kaplje! Če je vladi to ponizanje všeč, si ga lahko privoščijo, slovenski narod bi ga pa nikakor ne mogel na svoja pleča prevzeti in zatorej je tudi v tem pogledu treba korenitega pojasnila!

Vsi razlogi, katere navaja dr. Eger, nikakor ne opravičujejo capitis deminutionem, kateri se je grof Attems podvrgel, ko je pokleknil pred Kranjsko hranilnico in njenim najemnim kontraktom. To je prejkone občutil tudi gospod kočevski deželni poslanec, ko se je ob koncu vse svoje politične modrosti še skliceval, da Slovenci sami niso hoteli imeti slovenske realke. Pri tem se sklicuje na sprčevalo nekakega obskurnega avstrijskega ministra, ki je baje v tem oziru dr. Egeru pritrjeval. Moj Bog, Avstrija je imela že toliko nespametnih ministrov, da je na zemlji skoraj ni nesla, ki bi se ne dala podpreti s kakim nespametnim izrekom kakakega revnega avstrijskega ministra! Slučaj pa, katerega ima kočevski poslanec v mislih, je bil čisto drugačen in večjega licemerstva, nego je sklicevanje na ta slučaj, ni mogoče zaslediti! Nekaj časa pred vojsko pričetjem je Kranjska hranilnica

svojo najemno pogodbo nastopiti nekako tako, kakor nastopa v drami Shakespearijev žid s svojo zadolžnico. S pomočjo tega papirja napravila je takrat, mislimo, prvi poskus, c. kr. višjo realko spreminiti v višjo realko Kranjske hranilnice v Ljubljani. Ker smo imeli do te realke skupne posestne pravice, smo dotični manever takoj pregledali ter smo odločno ugovarjali, da bi se nam ta realka kar čez noč spremeni v strogo nemški učni zavod, ki bi se pri tem še nahajal v zasebnih, strogo nemških rokah. Da bi Slovenci v Ljubljani ne imeli nobene realke, tega nikakor ni mogla prenesti naša duša in sramota je za avstrijsko vlado, da je v tem pogledu skrbela za pest ljubljanskih Nemcev, dočim se za kompaktno maso narodov ni brigala!

Ko je nemška gospoda pri dotičnih razpravah uvidela, da se odpor od slovenske strani ne da zlomiti, so — morda v soglasju s prej omenjenim ministrom — skušali nekaj posebno bistriga in prekanjenega. Ker je bila Kranjska hranilnica najemno pogodbo vladi odpovedala ter razbila munificenco, o kateri so svojčas minister Strehmayer, deželni glavar Kaltenegger in mestni župan Laschan gonili svoje slavošpeve, je baron Schwarz, takratni deželni predsednik, zgubil glavo ali se pa vsaj delal, kakor da jo je zgubil. V tej zmedenosti staval se je Slovencem predlog, da naj takoj zapuste hranilnično realno poslopje in da naj prepuste to izključno le Nemcem, vlada pa je pripravljena, v Ljubljani, če bodo lokalni faktorji izpolnili svoje dolžnosti, ustanoviti posebno slovensko realno. Ta ponudba je bila pravcati udarec Slovincem v obraz, ta ponudba je bila sramotna in naravnost barbarična! Le pomislimo: Slovenci naj bi bili takoj zapustili hranilnično poslopje, tam bi se bila takoj vznezdila nemška realka z izključno nemškim podukom in izključno le z nemškim učitelstvom! Slovenci pa naj bi bili potem čakali na svojo realko, za katero bi bilo predvsem treba novega poslopja, ki bi bilo tudi pred vojsko stalo najmanj en milijon kron! Prej kot bi bila mestna občina ta znesek skupaj spravila, bil bi dr. Eger postal gotovo osemdeset let star. Ali kočevski poslanec pravi: »saj bi bili lahko šli s svojo realko v kake najete prostore, posebno če bi se najprej pričelo s prvim razredom, potem pa vsako leto z višjim razredom«. Prostore za tak učni zavod dobiti v Ljubljani je sploh nekaj nemogočega, če se ni hotelo prvi razred spraviti v Koširjevo podrti kopališče, nekaj razredov pa k Sv. Petru v Pongratove šupel. Z eno besedo: s pretežno, da se lahko ustanovi v Ljubljani slovenska realka, hotelo se je Slovence čisto navadno ogoljufati in ker se ta goljufija takrat ni posrečila, odtod izhaja jeza dr. Egerja.

Pri tem se je mož še tako daleč spozabil, da se širokosti, da bi bila občina že takrat lahko zgradila realno poslopje za milijone, ki jih je pri mestni aprovizaciji zaslužila in katerih nikjer ne zaračunava! Tukaj moramo gospodu pravemu konsulentu Kranjske hranilnice vendarle povedati, da naj po svetu ne raznaša stvari, o katerih ničesar ne vé. Če je hotel po umazani kloaki graškega lističa obrekovati, da je mestna občina pri aprovizaciji zaslužila milijone in da jih nikamor ne zaračunava, se je podal na stezo, na katero mu slediti nečemo. Samo naglašamo, da je neresnica, da bi bilo mesto zaslužilo milijone, drugič je pa tudi neresnica, da se ti milijoni nikjer ne zaračunavajo. Pač pa je resnica, da v tem pogledu obstoji obširno knjigovodstvo, katero lahko kontrolira aprovizacijski osek kadar se mu ljubi, in da je način zaračunavanja do pike tak, kakor je pri nekaterih večjih nemških komunah. Če je hotel pri tem dr. Eger svoje slinice metati na tujo poštenost, se mu je ta poskus korenito ponesrečil, ker so morale te slinice rositi nazaj na njegov lastni obraz!

V drugem pa s takimi očitanji zadeva realke v Ljubljani ni prav čisto nič pospešena in tudi ne pojasnjena; prejkotlej pričakujemo pojasnila od strani c. kr. deželne vlade in smo prepričani, tudi če sedanjim deželni odbor ž njo potegne, da se bo dobilo mesto, kjer bo sedanjim deželni predsednik, če se je res vdnjal za slugo pri Kranjski šparksli, moral oster odgovor dati!

V splošnem pa je položaj tale: Na naši slovenski zemlji leži še nekaj vsemenskega snega. Na ta sneg pa padajo solnični žarki, ki so gorkejši od minute do minute!

Se li pri tem položaju še sploh izplača prepričati se z gospodom deželnim poslancem kočevskega mesta?

Politične vesti.

— V avdienci pri cesarju so bili sprejeti dne 30. septembra člani ekskutivnega odbora hrvatske — srbske koalicijske dr. Lukinić, grof Kulmer in pl. Hreljanović (ne »Detelić«, kakor je bilo včeraj pomotoma tiskano). Cesar se je podrobno informiral o jugoslovanskem, oziroma hrvatskem vprašanju.

— Novela li kazenskemu procesu. Justični osek se je bavil včeraj z novo h kazenskemu procesu ter je justični minister ob tej priliki dokazal njeno potrebo na podlagi statističnih podatkov o obremenitvi kazenskih sodišč. Predlog centralne presojevalnice cen, da naj se naviljanje cen kazuje kot veleizdaja, se je označil kot neizvedljiv.

— Češki poslanci nameravajo odločiti svoje mandate? Iz Prage poročajo nemški listi: V čeških krogih vlada razpoloženje, da bi se v slučaju nezadovoljstva rešili nemški — češkega vprašanja.

nja predlagalo, naj češki poslanci odločijo svoje mandate.

— Propadanje Dalmacije. Kaj dela vojna z jugoslovanskimi deželami, odseva najstrašnejše v Dalmaciji. Leta 1910. je štela Dalmacija 650.000 prebivalcev. Porodov je bilo na leto 26.000, mrtvih slučajev 14.000. V času vojne se je število porodov znižalo za 50 odstotkov, število mrtvih slučajev je naraslo za 40 odstotkov. Dobe se kraji, kjer je padlo število porodov za 80 odstotkov, število smrtnih slučajev je naraslo za 100, celo 200 odstotkov. V vaseh je slabše nego v mestih. Poprečno računano, je bilo tekom vojne 52.555 manj porodov, smrtni slučaj pa so dosegli število 63.400. Tako izumira Dalmacija pod kruto vojno težo in nečloveškimi aprovizacijskimi razmerami.

— Jugoslovanska narodna obramba. Hrvatski listi poročajo: »Tribuna« javlja: Srbi, Hrvatje in Slovenci v Južni Ameriki so si osnovali veliko združenje z nalogo, da deluje za osnovevanje jugoslovanske države. Nova organizacija se zove: »Jugoslovanska narodna obramba«, in ima svoj sedež v Valparaisu, podružnice pa v Autefogasti, Buenos Airesu in Assuncionu, kakor tudi v vseh večjih mestih Južne Amerike. To politično združenje razpolaga s celo vrsto časopisov, ki propagirajo idejo svobode jugoslovanskega naroda in ki smatrajo za temelj svojega programa krisk dogovor.

— Tožba dunajskega oficijozusa. Dunajska oficijozna korespondenca »Information« objavlja povodom najnovejših dogodkov na Balkanu članek, v katerem pravi m. dr.: Sursum corda! Nihil est quod Deus efficere non possit — Kvišku srca! Ničesar ni, kar bi Bog ne premogel. Naša monarhija in mi vsi smo v situaciji, v kakršni se pač še nikdar nismo nahajali. Stojimo pred resnim preobratom te svetovne vojne, ki nam je bila vsiljena. Pa ravno v tem za našo Avstrijo tako usodopolnem času ne smemo obupavati, bolj kakor kdaj, moramo stisniti zobe, kljubovalno pogledati pred se, silni v zaupanju na Boga in v veri v sebe. Vsemogočni, ki nam je bil že tolikokrat milostiv in nam je tolikokrat pomagal, on nas tudi zanaprej ne bo zapustil. Če težje in bolj kritične situacije, kakor je današnja, smo doživeli v vojni, a danes je naša domovina prosta sovražnikov. In razmere v zaledju? Bogato žetev smo spravili in izmlatili. Prebivalstvo je preskrbljeno z živili! Silno velika je možnost zaslužka, brezdelnosti ni, vsak si z roko lahko zasluži, kar potrebuje. Zato nam ni treba obupati. Ne moremo izbrisati sledov bede, premočno smo jo čutili. Pa zato naj bi popuščali? Ne, vzbuditi moramo speče svoje sile, pridobiti moramo novo energijo, trdna mora biti naša duša in to ravno sedaj, ko stavimo vse — prav vse — na karte bodočnosti. Hočemo mir v časteh in da ga dosežemo in držimo, moramo biti in ostati močni.

— Italija. Iz Chiassa: Iz italijanskih listov je razvidno, da odločilni diplomatični in vojaški sklepi ne prihajajo iz Rima, marveč so v Rimu celo nepopolnoma orientirani o tem, kaj nameravajo v Londonu in Parizu. Agencija Stefani poroča, da so se zbrali k sebi v Rimu ministri »predsednik Orlando, ministra Sonnino in Nitti ter general Zupelli kot člani vojnega sveta v kabinetu. Ista agencija poroča nadalje, da je kralj Viktor Emanuel odpisal čestitke kralju Petru, da je zopet dosegel srbska tla. Operacij v Palestini se udeležuje tudi italijanski kontingent. Poudarja se v uradnih poročilih tudi udeležba italijanskih armadnih delov v Makedoniji.

— Militarizacija Ukrajine. Kijev, 28. septembra. Najbrže začetkom novembra bodo v Ukrajini povodom uvedbe splošne obrambne dolžnosti vpoklicani vsi oni, ki dopolnijo l. 1919. 20. leto. Najprej bodo vpoklicani oni 20letni, ki pripadajo buržoaznim strankam. Armada bo štela 8 armadnih zborov po dve diviziji. Predela so končana. Avstro — Ogrska in Nemčija pozdravljata ta sklep ukrajinske vlade. Izjavili sta, da ukrajinske armade na oben način ne bosta uporabljali v svoje namene.

— Drugi transport zlata iz Rusije v Nemčijo. Iz Berlina poročajo, da je došel drugi transport zlata iz Rusije na mejo in so ga prevzeli uradniki nemške državne banke.

— Temno slika bodočnosti je narisan sobotni »Vorwärts« v razpravi o posledicah bolgarske kapitulacije. »V.« piše: »Z vsi silo, ki je v to potrebna, si moramo danes staviti pred oči nastopni mogoči položaj: Bolgarija zapušča četverozvezo, da sklene z entento mir. Avstro — Ogrska in Turčija se pridružita temu koraku. To se pravi, da naša roka jugozapadno ne seže nič več čez Pomokli, in da izgubimo vsak vpliv na one dele Poljske in Ukrajine, ki jih ima zasedene Avstrija. Na to bomo stali mi, nemški narod, sami proti Francozom, Angležem, Italijanom, Amerikancem ter njih številnim pomožnim narodom in se s hrbtom proti steni bojevali zroči pogin pred svojimi očmi. Treba pa je, da si sliko razširimo še naprej: malodušnost se oprijemlje volakov, zapadna fronta se lomil, sovražnik vdira v našo deželo. Nemška mesta izginevajo v dimu in plamenu. Množice ljudstva se vale proti vzhodu in mešajo z brez reda umikaločo se armado, vdirajo v vsa mesta, preobvladujejo hiše, tabore na prostem, stavijo upravo pred neresljive naloge in širijo povod duha brezupne potrošnosti. Dovož živil, ki je širil leta kapljaj kakor tenek curek, odpove sedaj popolnoma. Na cestah vidimo ljudi, ki naenkrat zaključijo z rokami in se nato zgrudijo umorjeni od glada. Premoga ni več, torej tudi nobene razsvetljave in nobenih čistih železnic.

nic. Industrija se ustavlja in v splošni zmedeni ne more najti pota iz vojnega gospodarstva v mirovno gospodarstvo ter odpušča svoje delavce. Munijski delavci, ki danes znabiti nese sto mark na teden domov, stojijo jutri pred ničem in si tistih malo živil, kar jih je še dobiti ne more nabaviti po fantastično visokih cenah. V milijonih rodbin si pripovedujejo, kako je bilo še dobro, ko so imeli še po sedmero funtov krompirja in 4 funtov kruha na teden in da šele sedaj vedo, kaj je gola jedinsčina. Stotisoči umirajo, nekakšna blaznost se pojavlja pri še živčih. Kdo ve, kako dolgo bomo še živeli, zato se hočemo vsaj še maščevati nad onimi, ki so krivi tega zla. Nastajajo vstaje, ki jih skušajo potlačiti s krvavo silo. Namesto vojne zunaj, vojna doma. Strelski jarki po cestah, strojne puške v hišah, mrtva trupla mož, žena, otrok. Umiranje vseh vrst smrti: z gladom, s krogami, z epidemijami, ki v posledici teh grozot gotovo ne izostanejo. V prenapolnjene bolnice hiteči bolniki se zgrudijo na tla, nalagajo jih na vozove, da jih tam zunanaj, kar brez krste, pokopljejo. Med tem se pogaja vlada tretja, peta, sedma, ki je nastopila po padcu predločene s svojimi nasprotniki. Ker nima nobene odpornosti pred seboj, daje sovražniku vse, kar hoče imeti, zemljo, zlati zaklad državne banke, podpisuje milijardne menice na milijardne menice, sklepa vsakovrstne obveznosti, ki jih ji izsiljujejo; zakaj, imeti mora mir, mir za vsako ceno. Toda ta mir ne bo mir, ki preživlja, pekel bo to na zemlji, groznejši, nego vojna sama.« »Vorwärts« prihaja do zaključka, da je edina rešitev Nemčije v popolni demokratizaciji. Nemška demokracija naj sklene mir in naj skuša v zvezi narodov zopet zgraditi, kar je strašna vojna podrla.

— Wilson o ustanovitvi zveze narodov. Predsednik Wilson je imel 27. t. m. v New Yorku govor, v katerem je izjavil: Vojska zasleduje pozitivno natančne opisane smotre, ki si jih ni izmislil noben državnik in noben parlament in ki so nastale iz razvoja vojnih razmer. Edino, kar morejo storiti državniki in parlamenti, je, da jih uresničijo ali se jim izognejo. V starih letih vojske je stopila skupna volja človeštva na mesto posebnih namenov posameznih držav. Razvila se je ljudska vojska. Američani so vstopili v vojno, ko je bil njen značaj popolnoma določen, in jasno je, da ne more noben narod ravno dušo čakati njenega izida. Razmere presojamo kot dejstva in ne tako, kakor jih je določila ena ali druga skupina, ter se ne moremo zadovoljiti z nobenim izidom, ki ne računa s tem. Vojska se ne more končati z dogovorom, kompromisom ali barantanjem o koristih, marveč se mora popolnoma jasno sprejeti načelo, da so koristi najslabšejših ravno tako svete, kakor najmočnejših. Tako si mi predstavljamo trajni mir. Zavezniki so soglasno mnenja, da se ne more skleniti miru z osrednjimi vesilami na kupčiji podobnem način, ker so se z njimi že pogajali in so jih opazovali, kako so se pogajali z drugimi vlada in v Brestu — Litovskem in v Bukarešti. Cena varnemu in trajnemu miru je nepristranska pravičnost in edino sredstvo, s katerim se more ta doseči, je zveza narodov, temelječa na pogodbah, ki se morajo držati. Zveza narodov z dajnim mogoče ustanoviti, ker bi bila le nova zveza narodov proti skupnemu sovražniku in niverjetno, da bi se mogla ustanoviti po sklepu miru. Ustanovitev take zveze mora marveč tvoriti najbistvenejši del mirovnihih pogajanj. Neumnost bi bila, če bi prepustili jamstva za njo poznejšemu prostovoljnemu postopanju tiste vlade, ki je uničila Rusijo in ogrožala Rumunijo. Združ. države so pripravljene, da prevzamejo vse nadaljnjo odgovornost za izpeljavo pogodb med vlada, temeljem katerih se mora v bodoče določiti mir. Amerikanskemu navdušenju za sporna vprašanja vojske se ni bilo mogoče ustavljati, in sicer tem manj, v čim jasnejših in očitnejših obrisih se je izražala. Posebnost sedanje vojske je, da so narodi vedno jasnejše vedeli, za kaj se vojskujejo, medtem ko so državni bili včasih negotovi. Narodni nameni so se umaknili v ozadje in skupni smoter prosvetljenega človeštva je zavzel njih mesto.

Goriško učitelstvo na noge!

Prijatelji goriškega učitelstva piše: C. kr. namestnik Fries-Skene je pooblastil tržaškega vladnega komisarja soglasno s prietojnimi osrednjimi uradi, da uvede celo vrsto zlobišani težavnega položaja mestnih nameščenov z učitelstvom mestnih in meščanskih šol vred.

Kaj pravijo goriški učitelji k temu? Kako obupen je njihov položaj v primeri z onim tržaških učiteljev! In vendar se nikdo ne gane. Misli kdo na opustitev dela v šoli radi sramotnih plač? Nikdo in vendar ima goriško učitelstvo skoraj za polovico manjšo plačo kakor v Trstu in okolici! Goriški učitelji imajo manjšo dmino nego njegov učence zadnjega šolskega leta. Zalostno dejstvo je to: Učenec ima večjo plačo nego učitelj. Sramotno je, da vajelec več zasluži nego moister. In zadnja krvava dekla služi še kroge poleg polne oskrbe pri najmanjšem kmetu kočariju v najbolj skriti vasi: kaj pa naše učiteljice? Te razmere so nevedrno, sramotne za učiteljski stan, a natančno neverjetno je to, da se c. kr. okrajni šolski svet, deželni šolski svet, deželni odbor in vsi poklicani ter nepoklicani pseudogospodarji ne sramujejo v dno svoje zakrznene duše, da dovolijo v sedanjih hudih mehi inteligentnemu stanu toliko trpljenja.

Goriško učitelstvo nima ničesar! Brez strehe je, kruha ne pozna še cele mesece, brez obleke, brez denarja, brez postelje, brez odeje itd. a ipak caplja vsak dan v šolo, katero si pa mora pri vsi mizeriji samo zgraditi in oskrbeti. Učitelstvo, kje so tvoji agilni bojevnik? Krizman. Urbančič. Medvedšek. Možina. Rakovčec. Hreščak itd. Zdravniki se! Ali ste pozabili, kaj ste dolžni svoji stanovski časti? Vem, da na vse pretege lajšate gorje svojemu nesrečnemu begunskemu ljudstvu a ne pozabite na svoje dolžnosti, da dvignete svoj stan, ki strada in umira pod pezo življenja. Pehati se morate za privatnimi dohodki, da ne poginete glada s svojimi družinami, saj ne morete živeti z učiteljskimi grošmi sami! Zganite se, učitelstvo in v njim šola ter narodova vzgoja trpi, silno trpi, da-si vam imenujejo nadzornike iz lastnih stanovskih vrst. Ko na pridejo v stik s sv. Birokracijem, pozabijo na vse in si mislijo: »Mi nismo več »Cankarjevi Hlapci«. — A ipak pride Hlapec Jernej do svoje pravice. Znamenja na nebu se jasne.

Delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati in utrojevati, je vnebovpišiči greh, a učiteljski bojevnik, zapomnite si: »H grehu molčati«, je tudi greh! Dvigni glavo tlačan in bodi zopet stari junak, da ti priznajo zopet tvoje človeške pravice! Tržačani, Istrani in celo učitelji v Furlaniji so opustili delo v šoli, da so manifestirali svoje trpljenje, a na Krasu, v goriški okolici in v Gorah lepo molčijo in vlečejo voz dalje po silnem klancu v največjem naporu, vsi znani, gladni, razčepani, sestradani, ponižani, a ipak krotki, pohlevni, pravačte ovčke, obupani. Zaro-potajte in bode se tudi vam rezalo boljšega kruha, ne »tak« tankega, da se vidi skoz nje!«

Pripravite se za zborovanje prvi četrti oktobra in takrat bi radi slišali krepko besedo — krepke organizacije! Vederemo! Deželni očetje, dvignite svoj glas, da se zopet obnove naše šole, ker: »Narod brez šol — narod brez bodočnosti«. Dajte kruha najboljšemu narodnemu delavcu!

Shod državnih nastavljenecv.

V nedeljo popoldne se je vršil v Meštem domu shod združenih organizacij državnih nastavljenecv ob udeležbi kakih 200 članov. Državno uradništvo in njeza bedni položaj je bilo vprašanje, zaradi katerega je bil sklican ta shod. Predsedoval je shodu finančni nadsvetnik g. Lilleg, vlado je zastopal — kot komisar — policijski svetnik dr. Skubal, našo delegacijo v državnem zboru pa dr. Ravnihar. O shodu samem moramo reči, da se je gibal popolnoma v dopustnih mejah prav po nepotrebnem pa se je zanesla na ta shod dvojezičnost, kar se je opazalo tudi med udeleženci, ki so ob nemškem delu izvajali začeli zapuščati dvorano. Poročali so finančni nadsvetnik g. Lilleg in sodni svetnik g. Regaly: prvi se je v splošnem bavil z zahtevami uslužbenstva z ozirom na naraščajočo draginjo in na nemogućnost državnega uslužbenstva si preokretati, kar je potrebno za njeza vztrajanje. Drugi govornik je v podrobno obrazložil mizerijo, pod katero trpi državno uslužbenstvo ter je ob konkretnih slučajih utemeljeval upravičenost zahtev, ki jih stavi državno uslužbenstvo do države. Prof. dr. Pušnik je utemeljeval zahteve uslužbenstva v obliki milih prošnja.

Burno pozdravljen je govoril prav kratko državni poslanec dr. Ravnihar, ki je zagotovil zborovalce simpatije in podpore državnoborske delegacije. Zalostno in sramotno je za državo, da mora nieno uslužbenstvo takorekoč iti na cesto s svojimi popolnoma upravičenimi zahtevami. V državnem zboru se je to vprašanje dostikrat in temeljito predelovalo, žalostno je, da ni smela biti obveščena, ker so se gotovi krogi bali, da bi priložbe državnih uslužbenecv napravile zunaj slab vtisk, dasi-ravno je vendar znano, da je tudi inozemstvo prav dobro podučeno o naših razmerah. Naša državnoborska delegacija je opetovano odklonila soodgovornost za sedanje razmere. Brez vprašanja do parlamenta je pričela naša vlada vojno, odgovornost nosi tudi povsem sama. Vlada je pričeto vojno mislila, da bo kos velikanski nalogi, ki jo čaka, toda vlada ni čutila še takoj izpovedka, da živimo v velikanski obkoljeni trdnjavi in da zahteva naš položaj prav posebne spretnosti. Krivda vlade je tudi, da imamo danes brez prave potrebe 23 milijard bankovcev in še 27 milijard dolga. Kakšno stališče smo zavzemali vedno proti dualizmu v monarhiji, je znano, da smo njeza najhujši nasprotniki v političnem oziru, je jasno, nasprotniki mu moramo biti tudi iz gospodarskih razlogov. Namesto, da so iskali med nami veleizdajnike, naj bi jih bili iskali na vodilnih mestih na Ogrskem, ki so storili naši državni polovici in našim interesom najobutnejšo škodo ter neprestano ogrožali celo naš obstoj, tako da smo prišli danes tako daleč, da smo na gospodarskem polju izgubljeni. Mi smo spoznali takoj izpovedka, da si v tej vojni ne stoji nasproti armada proti armadi, ampak ljudstvo proti ljudstvu, naša vlada pa tega ni uvidela in ne bo uvidela. Zato smo jo v vsem tako strahovito zavozili. Vlada mora izpolniti zahteve svojega uslužbenstva. Zahteve državnega uslužbenstva niso prošnje, one so ultimatum vladi, obenem pa mora vse uslužbenstvo z nami poslanci vred zahtevati od vlade poglavito, to je mir od naroda do naroda! (Zivahno odobravanje.) Opetovano smo pokazali vladi pota, kako bi mogla doseči tak mir, do sedaj smo govorili gluhim ušesom, morda je bodo zunanji dohodki prisilili da bo bolj sprejemljiva — če ne bo že prepozno. Konča z zagotovilom, da bodo poslanci stali na strani upravičenih zahtev državnega uslužbenstva tudi če bi se uslužbenstvo prisligho k temu, odločilo za še bolj energične korake. (Odobravanje.)

Končno je bila sprejeta tale resolucija:

Dan 29. t. m. v »Meštem domu« v Ljubljani zbrani državni uslužbenici kronovine Kranjske stavijo na vlado in državni zbor sledeče zahteve: 1. da

se draginjska doklada za vse aktivne in umirovljene državne nastavitelje s pravomočnostjo od 1. julija 1918 podvoji; 2. da se dovoli četrtletni nabavni prispevek in sicer: a) za neoženjene državne uslužbence po 1000 K, b) za oženjene državne uslužbence po 1500 K in po 300 K za vsakega neprekrbljenega otroka; 3. da se vštete do končne ureditve plač draginjska doklada v pokojnino; 4. da vojna leta dvojno vštetejo pri pomakniti v višje plačilne stopnje in v pokojnino; 5. da se uredi plače, pokojnine in oskrbine vseh državnih uslužbencev in njih zaostalih; 6. da se razdolže državni uslužbenec; 7. da se obvezno zavarujejo vsi državni uslužbenec in njih obitelji proti boleznim in nezgodam; 8. da se izposluje državnim uslužbencom njih ženam in otrokom znižana vojna na vseh železnih cestah kakor nastavitelcem železnice in cestnikom; 9. da se zvišajo diete, plačila za nadure in za nočne službe in dovolj odškodnina za prekomerne službene opravke v vseh resortih; 10. neposredno oskrbo vseh državnih nastaviteljev v živili in vsemi potrebščinami; 11. da za slučaj spremembe zakona o varstvu najemnikov stanovanj, prevzame država za svoje uslužbence vsa s tem nastala bremena.

Dnevne vesti.

— Vojna odlikovanja. Nadporočnik Hugo Černe 87. pešp. je odlikovan z redom železne krone tretjega razreda z vojni dekoracijo in meči. S srebrno hrobrasto svetilno prvega razreda za oficirje je odlikovan rezervni poročnik Martin Mežnar 87. pešp. Z vojaškim zaslužnim križem tretjega razreda za vojno dekoracijo in meči sta odlikovana rezervni poročnik Karel Slekovec in pred sovražnikom padli rezervni poročnik Arkadij Videmšek, oba 87. pešp.

— Vojno odlikovanje. Cesarstvo pohvalno priznanje s podljetitvijo mečev je dobil ponovno rezervni poročnik 17. pešpolka Fran Stenovec.

— Ljudskošolske vesti. Definitivni učiteljci Ljudmila Abram je poverjeno začasnno vodstvo trirazrednice v Sv. Križu pri Litiji. Bivša učiteljica Sofija Miklavčič je nameščena za suplentinjo v Sv. Križu pri Kostanjevici. Alojzija Benedičič v Skočjanu. Ana Zitko v Bušči vasi. Marija Janša za provizorizirano učiteljico v Cerkljah. Josipina Gregorčič za suplentinjo v Metliki. Nežka Kosce v Trebnjem. Ana Lazar v Kamni gorici. Ivan Golmaier za suplenta v Breznici. Def. učiteljci Uršuli Potocnik je poverjeno začasnno vodstvo šole v Breznici. Za suplentinjo v Hruševju je nameščena Marija Vilhar. V Nadenem Selu Danica Habian. Za prov. učiteljico v Suhorju je imenovana Pavla Hvala. Marija Jurman je nameščena za suplentinjo na I. mestni deški slovenski šoli v Ljubljani, istotam tudi Ana Kosca in Ljudmila Rape. Marija Dular je nameščena za suplentinjo v Dobrničah. Marija Malenšek je imenovana za provizorizirano učiteljico v Blagovici.

— Važen sestanek se vrši v petek ob 3/7 zvečer v Mestnem domu. Gre za akcijo v prid našemu jugoslovanskemu dijaštvu v Pragi. Dama in gospodje, ki jim je blagobit naše visokošolske mladine pri srcu, naj se sestanka v obitem številu udeležijo. Sestanek sklicujete gospa županja dr. Tavčarjeva in gđa. Cilka Krekova.

— Profesor ljubljanske realke Fr. Šturm, ki se nahaja kot častnik v ruskem viještvu že dve leti, je pisal iz Tiumenja, kjer se nahaja pri nemški komisiji za vojne vietnike, pismo, v katerem pravi, da je po par viharjih tednih momentano v dobrem zavetju v Tiumenju in upa, da bo poslan od tam kot kurir v Moskvo in na to, da odide kmalu domov. Prosi sivoce, naj bodo brez skrbi zani glede na dogodek v Sibiriji. Ves čas je zdrav in šlo mu je precej dobro. V pismu se ponavljaj v vsakem tretjem stavku želja povratka. Pismo je datirano 18. julija t. l. Profesor Šturm se doslej še ni vrnil.

— Italijanskega viještva se pritožujejo slovenski vojniki, da jim nikdo ne pošilja čitva. Tako nam pišejo fantje 17. pešpolka iz Vittoria na Siciliji. Prilčne pozdrave pošiljamo vsem rojakom iz italijanskega viještva, v katerem se nahajamo že četrto leto. Silno pogrešamo slovenskih knjig

in amo žalostni, ko vidimo, kako vojniki drugih narodnosti dobivajo z doma čitva dovolj. Pošljite nam knjig, iskreno vam bodemo hvaležni. Vittoria, 30. julija 1918. Alojz Golob iz St. Petra pri Novem mestu. Franc Paskalič iz Mokronoga. Naslov Prigioniero di guerra Alojz Golob Nr. 7791. V. Reparto, Baraca 39. Vittoria, Sicilia.

— Kaj je s kurivom? Zima trka na duri in večina prebivalstva nima ne drv ne premoga. Revnejši aloji so si za sprotno kuho pomagali dosedaj s tem, da so hodili po suhljad v bližnje gozde. Toda ti so tako očisti, da skoraj ni ničesar več in to, kar so ljudje dobili so požgali sproti. Marsikdo bi si bil malo nabral za zimo, ako bi bil imel premog, toda tega že davno ni in tako so morali še isto požgati, ali pa surovo jesti. In sedaj, ko zaradi slabega vremena, nekateri na zaradi pričetka šol, ne morejo več od doma, so še ob tisto malce kuriva, ki so si ga sicer z velikim trudom nabirali sami! Skrajni čas bi bil, da bi ljudje dobivali vendar že zopet redno vsaj tiste kilograme premoga, ki jim gre po sedanjih navedbah! Brez živčaja, brez obleke in obuvala, brez kuriva ljudstvo tudi z najboljšim samozatajevanjem ne bo »vzdržalo« in nastati mora vsled tega hud jo! Naj bi merodajni gospodje pri dež. vladi to uvideli!

— Narodna pridobitev ob meji. Graščino »Steinbrunn«, znana pod starim imenom »Steinhof« v Plitviškem vrhu blizu Radgone, ki je bila že od nekdaj nemška posest, je kupila Slovenka gospa Amalija Zorčič iz Ljubljane. Dosedanja posestnica, neka nemška baronica, se ni več dobro počutila med Slovenci in ni hotela priti pod Jugoslavijo, zato je pobrala svoja šila in kopita ter odšla nekam visoko gor na Nemško, kjer upa, da je jugoslovanski zmag ne bo dosegel. Da je orlovo posestvo v slovenske roke, ima velike zasluge gornjeradonska posotilnica.

— Obrtno - nadaljevalne šole v Ljubljani. Mnogo vajencev in vajenk se v nedeljo še ni vpisalo v šole. Naj to nemudoma store pri vodstvu one šole, kateri pripadajo, ker se prihodnjo nedeljo že prične z rednim poukom.

— Društvo zasebnih uradnikov je imelo snovi v Narodnem domu važen sestanek, na katerem se je obširno poročalo o raznih korakih, storjenih po društvenih sklepih, in se je dajala iniciativa za novo delovanje v okviru društva. Padale so krepke besede, kajti privratno uradništvo se bagatelizira, zapostavlja in se mu vstvarja vedno hušnje življenje, namesto da bi se mu isto lajšalo. Kakor na vseh sestankih se je tudi na tem podarjala potreba vedno tesnejše organizacije, le v organizaciji je moč in le organizacija bo okrenila in očvrstila društvo, da bo moglo dosežati uspehe. Sprejeto so bile primerne resolucije. Tožilo se je zaradi premajhne udeležbe, ali te so bili krivi najbrže nezanesljivi vojni četli, ki ne prestanejo ofenzive z lužo, katero so nam dali včerajšnji nalivi.

— Shod železničarjev. Dne 4. vinotoka 1918. se vrši shod železničarjev, ki ga sklicuje podružnica prav. in strok. društva Ljubljana I. ob 7 1/2 uri zvečer v dvorani hotela »Ilirija« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Aproxizacijske razmere. 2. Raznoterosti.

— Usnje za civilno prebivalstvo. »Zeit« poroča, da je vojno ministstvo dalo zopet nadaljnjih 100.000 kg usnja za civilne potrebe. Vojno ministstvo bo določilo vsak mesec množino usnja, katero more odstopiti za civilne potrebe.

— Prememba posesti. Hiša št. 43. na St. Peterski cesti, last odvetnika dr. Frana Papeža sta kupila trgovca Tomaž in Stefan Mencinger za 229.000 K.

— Glas iz občinstva. Na Cesti v Rožno dolino, zlasti ob delu, ki neposredno meji na Rožno dolino, je sedaj vsa pot pod vodo. Ker hodi tam mimo vse polno ljudi, tovarniških delavcev in šolske mladine in ker smo letos glede obutvi posebno na slabem, prosimo slavni magistrat, naj tamkajšnji jarek, kakor vsako leto tudi letos da iztebiti, da bomo sploh mogli tam skozi.

— Umrla je v Ljubljani ga. Malči profesor Robidova.

— Umrla je v Ljubljani gđa. Amalija Marinschek.

— Mestna zastavljalnica Ljubljanskega naznanja p. n. občinstvu, da se vrši, dne 10. oktobra 1918 redna mesečna dražba v mesecu februarju 1918 zastavljenih dragocenosti in efektov (blaga,

perila, strojev, koles itd.) od 3. do 6. ure popoldne v uradnih prostorih. Prečna ulica št. 2. Posebno se še opozarja, da na dan dražbe ni mogoča rešitev ali obnovitev zapadlih predmetov, temveč le najkasneje zadnji uradni dan za stranke pred dražbo.

— Umrl je v Kranju rodbini dr. Globočnika sinček Ado v 14. letu.

— Ljudska slavnost v Celju se vrši v nedeljo 6. t. m. popoldne ob 1/4 v Narodnem domu. Čisti dobiček gre za našo bedno dečo.

— Železniški tat. Pred poroto v Mariboru je bil obsojen 17letni Makso Matkovič iz Zagreba na 6 let ječe, ker je kradel po vlakih med Gradcem in Ljubljano.

— Iz Münzschlaga nam poročajo 29. septembra. Danes je umrl tu kadetni aspirant Albin Bartoli 17. pp., doma iz Ribnice. Nedavno je prišel iz ruskega viještva zdrav in je moral sedaj, ko je mislil, da je varen, pustiti svoje mlado življenje.

— Iz Ptuja. Pri nas cvete tihotapstvo, kakor malokje in vse stroge odredbe, ki prihajajo z Dunaja, ne dosežejo svojega namena, dokler ostanejo samo na papirju. Posamezniki, ki so bili pred vojsko reveži, so na prav mahak način — na stroške stradalajočega prebivalstva obogatili. Tem večjo nevoljo pa vzbujajo dejstva, da se med takimi pijavkami najdejo celo javni uradniki v državni službi; ali je na primer predsedstvu okrožnega sodišča v Mariboru še neznan, kar ve in obsoja vse naše mesto, da se peča sodni oficijant Alojz R. s tihotapljenjem. V interesu ugleda sodnije se zahteva, da se naredi red.

— Velika tatvina blaga v Celovcu. V trgovino Marije Valharjeve v Celovcu so udri ponoči tatovi in odnesli blaga in oblek v vrednosti 60.000 K. Nato so zbežali proti št. Vidu.

Narodno gledališče.

— Iz gledališke pisarne. V četrtek dne 3. t. m. se ponovi zvečer »Morala gospe Dulske« za abonement C. — V petek ostane gledališče zaprto, ker se vrši skušnja za gledališko igro slavnega češkega pisatelja Jiraseka »Laterna«.

Prosveta.

— Poljski zgodovinar Kubala umrl. Včeraj je umrl v Lvovu poljski zgodovinar in pisatelj Ludvik Kubala, ki je dosegel pred enim mesecem svoje 80. leto.

— Glasbena Matice. Spored velikega koncerta, ki ga v soboto, 5. oktobra zvečer ob polnosuri v veliki dvorani hotela Union izvajata znameniti, dozorili umetnik, Pepa Barton 16letni virtuos na gosli in Marija Hellešćak. Sadecká iz Prage, obeza sledeče lepe točke: 1. Čajkovskij: Koncert za gosli, op. 35. I. Allegro moderato. II. Canzonetta. III. Finale. Allegro vivacissimo. Igra Pepa Barton. 2. a) Chorin: Nocturno v B - duru. b) Liszt: Tarantella. Igra Marija Hellešćak. 3. a) Pepa Barton: Ukolebavka. b) Fibich - Kubelik: Poem c) Smetana - Ondříček: Skočna. (Češki ples.) Odmor. 4. Paganini: Koncert v D-duru. 5. a) Foerster: Snění. b) Bendl: Intermezzo. c) Dvořák: Furiant. Igra Hellešćak. 6. a) Dvořák: Slovanski ples v E - molu. b) Sarasate: Cigarska melodija.

— Razstava narodnih ročnih del in narodnih noš se odprvi v nedeljo, 6. t. m. v »Mladiki«. Odprta bo vsak dan od 1. do 5. popoldne ob nedeljah pa popoldne in popoldne. Vstopnina 1 K za osebo. Kdor ima v svoji lastni kaj značilno narodnega, naj blagovolj poslati to najkasneje do sobote v »Mladiko« (pri tličje), kjer bo odbor »Splošnega slovenskega ženskega društva« sprejemal razstavne predmete. Gotovo store Slovenci tudi to pot svojo rodoljubno dolžnost.

— Otvoritev slovenskega gledališča v Trstu. Otvoritvena predstava slovenskega gledališča se bo vršila v nedeljo, dne 6. t. m. ob pol osmih zvečer. Prvoino je bila nastavitvena na soboto, dne 28. septembra, pa se je morala preložiti, ker g. Skrbinek ni dobil še od vojaške oblasti dovoljenja za nastop. Vprizore se izvira slovenska dvodeljanska drama Marije Kmetove »Mati«, tragedija v enem delanju »Nihilistka« in Čehova ruska groteska »Medved« — V četrtek, dne 10. t. m., se vprizori hr-

vatskega pisatelja Petra Petrovića drama v treh dejanjih »Mrak«, prvič na slovenskem odru. — Igralo se bo vsak četrtek, vsako nedeljo in praznik.

Najnovejša poročila. Srbi zasedli Skopje.

Dunaj, 2. oktobra. Srbska armada je 30. septembra vkorakala v Skopje.

Opanes položaj v Sofiji.

Dunaj, 2. oktobra. Danes jutraj so bile v političnih krogih razširjene govorice, da postaja položaj na Bolgarskem od ure do ure opasnejši. Kralj Ferdinand se nahaja v palači, ki je zastražena od nekaterih mu zvestih oddelkov. Druge vesti vedo povedati, da je zavladoval v Sofiji nekako boljševiško razpoloženje in da tudi Malinov ni varen življenja. Množica je opetovano tudi napadla Radoslavove pristaje, češ, da so krivi vojne. Nemške čete v Sofiji se držijo zaenkrat rezervirano. Generalissimus Žekov, ki se mudi bolan na Dunaju, je poslal kralju brzojavko, v kateri ga roti, da naj ostane zvest Nemčiji in Avstriji. O prodiranju ententnih čet ni nobenega poročila. Zatrjuje se, da se vrši pregrupacija ententne armade, vsled česar se je njeno prodiranje zakasnelo. Na Bolgarsko prihajajo neprestano transporti nemških in avstrijskih čet.

Aprovizacija.

— Prodajalci sladkorja iz Ljubljane se vabijo, naj se zanesljivo zglase v četrtek 3. t. m. v sladkorni centrali pri gosp. ravnatelju Lillegu radi sladkornih nakazil.

— Krompir za I. okraj. Stranke I. okraja prejmejo krompir v četrtek dne 3. oktobra in v petek dne 4. oktobra pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v četrtek dne 3. t. m. popoldne od pol 2. do pol 3. št. 1 do 150, od pol 3. do pol 4. št. 151 do 300, od pol 4. do pol 5. št. 301 do 450, od pol 5. do pol 6. št. 451 do 600. V petek dne 4. t. m. popoldne od 8. do 9. št. 601 do 750, od 9. do 10. št. 751 do 900, od 10. do 11. št. 901 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 34 vinarjev. Pripravi je treba drobiž.

— Krompir za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo krompir v četrtek dne 3. oktobra popoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. št. 1 do 160, od 9. do 10. št. 161 do 320, od 10. do 11. št. 321 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 5 kg krompirja, kilogram stane 34 vin.

— Zeljate glave za III. okraj. Stranke III. okraja prejmejo zeljate glave na zelena nakazila za krompir v petek dne 4. t. m. in v soboto dne 5. t. m. v deški šoli na Ledini. Določen je

tale red: V petek dne 4. t. m. popoldne od 8. do 9. št. 1 do 130, od 9. do 10. št. 131 do 260, od 10. do 11. št. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. št. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. št. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. št. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. št. 781 do 910. V soboto dne 5. t. m. popoldne od 8. do 9. št. 911 do 1040, od 9. do 10. št. 1041 do 1170, od 10. do 11. št. 1171 do konca. Stranke dobe lahko do 500 kg zeljnatih glav, kilogram stane 56 vinarjev.

Gospodarstvo.

— Dunajska borza. Deruta na borzi se je poostila. Vodeči kulisni papirji so padli za 17—30 K, montanske delnice za 20—25, topovska tovarna za 45, državna železnica za 17, ogrske premo-govne delnice za 30, kovinske vrednotne za 26, turški papirji za 37—80 kron. Zlasti so pritiskale vesti iz Budimpešte na ceno. Depresija je trajala do konca.

— Budimpeštanska borza. Položaj na borzi se je nekoliko zboljšal. Vendar so ponudbe presegele povpraševanje. Kulisni papirji so padli večinoma samo za 10 K, nekateri papirji, kakor delnice cestne železnice, so se ojačili do 10 K. Vojni papirji in paroplovne akcije so silno padle.

— Dividende. Dividenda praške železnoindustrijske družbe za preteklo leto znaša samo 150 K proti 200 K lanskega leta. Železo v palicah staneh 85 kron. Letos se računa z zvišanjem bremen za 30 milijonov kron. Družba dela s 3/4 vse svoje najvišje sile. Dobiček zemljiškokreditnega zavoda znaša 198 proti 153 milijonov kron lanskega leta, dividenda se bo najbrže določila na 66 kron.

— Kranjska Industrijska družba predlaga letos običnemu zboru desetodstotno dividendo mesto lanske štiri- najstodstotne.

— Zvišanje sladkorne cene. Z Dunaja se poroča, da se je v seji prehranjevalnega odseka razpravljalo o zvišanju sladkorne cene. Kilogram sladkorja bo stal najbrže 260 vinarjev.

— Nove maksimalne cene za sladkor na Ogrskem. Vlada naredba z dne 1. t. m. določena za sladkor maksimalne cene: tovarniška temeljna cena se zviša od 212 K na 292 K za 100 kg. Radi tega bo znašala detaljna cena okoli 3 K 30 v kilogram mesto dosedanjih 2 K 40 v.

— Sena so dale po uradnih sestavih posamezne dežele: Kranjska 204.649 meterskih stotov, Stajerska 156.556, Istra 29.000, Gorjska 11.800, Koroška 117.700 in Dalmacija 2670 in to od lanske košnje do aprila t. l.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Valentin Kopitar.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Vsled španske bolezni je umrla 2. oktobra ob 3/4 na 6. jutraj gospa

Malči profesor Robidova.

Bila je žena, kot je ne najdeš nobene več. — Pogreb bo v petek dne 4. t. m. ob 4. popoldne iz Trnovske ul. št. 15 na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 2. oktobra 1918.

Jana Marija, otrok.

Profesor Adolf Robida.

Naš ljubi sinček in bratec

ADO

je danes ob 1. uri ponoči, po kratki bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v starosti 14. let, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb bo v Kokri v torek 1. oktobra 1918 ob pol 4. uri popoldne.

V Kranju, dne 30. septembra 1918.

Rodbina Dr. Globočnikova.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Brez posebnega obvestila.

V globoki žalosti naznanjam tužno vest, da je moja vročljubljena, angeljsko dobra sestra

AMALIJA

danes, dne 1. oktobra ob 8. uri zjutraj, po dolgem mukepolnem trpljenju, previdena s sv. zakramenti, mirno preminila.

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 3. oktobra t. l. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti Erjavčeva cesta št. 4, na pokopališče k Sv. Križu, kjer se položi v lastni grob k večnemu počitku.

Sv. maše zadošnice se bodo služile v raznih cerkvah.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1918.

Olga Marinschek.

Še je doveli zaloge

hrastovih parketnih deščic.

JOSIP PUH, dojava in pokladanje parketov, Ljubljana, Gradska ulica št. 22.

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze tolažilnega sočutja med dolgotrajno boleznijo in ob prebrdki izgubi naše iskrenoljubljene mamice

Nežike Batjel

vdove mizarskega mojstra

se najprejrečnejše zahvaljujeva.

Posebno se še zahvaljujemo vsem udeležnikom, ki so drago pokojnico spremili na zadnji poti in darovalcem krasnega cvetja.

Globoko žalujoči hčerki

Iva in Pavla Batjel.

SOLALI

Trgovina z cigaretnim papirjem družba z omejeno zavezo Soglasnost Solali

najboljše cigaretni papirji

Vsled pravočasne oskrbe surovin zamoramo

točno ceni in redno dobavljati.

Detajlna trgovina

Franc Ksav. Souvan

od 2. oktobra naprej zopet odprta

Proda se skoronovokolo

Več pri uprav. »Slov. Naroda«. — 5295

Proda se otroški voziček

za ležanje in sedenje še iz mirnega časa. — Poizve se Fran Novak, brivec, Moste. 5303

Kupim dobro ohranjene stelaže in pulte

za trgovino z mešanim blagom. Ivan Repovž, St. Janž, Dolenjsko. 5313

Brezplačno stanovanje

v Višmarjih se odda penzionistu s famijo do treh oseb. Pojasnila daje Rudolf Štritar, Wolfova ul. 1. 5306

Proda se

4 1/2 m črna črna sukna (predvojno blago) ter nov, nenošen, rjav baršunast damski klobuk (Model). Marije Terezije c. 16/I. desno. 5307

STANOVANJE

s hrano pri družini išče 16-letna gospodična, zaposlena čez dan v pisarni. Ponudbe na upr. »Slov. Naroda« pod: „16 let 5308“.

Kupim hišo ali parcelo

v mestu ali bližnji okolici. — Ponudbe pod „Parcela 5283“ na upravnishvo »Sloven. Naroda«.

Notarskega kandidata

(tudi novinca) sprejme notar 5291

Mudovernik, v Ljubljani.

Sprejme se takoj

kasant ali kasantinja

v Narodni tiskarni v Ljubljani. — Predstaviti se je v upravnishvo.

Kateri izmed 18—20 let starih gospic bi želele stopiti v boj z menjavo umetniških razglednic s tremi mornarskimi podčastniki iz boljših krogov, pod štiro št. 21, 22, 23, S. M. S. „Turul“ Pola, Marinefeldpostamt. 5311

Proda se

eleganten landauer

za lep brek. — Naslov pove upravnishvo »Slov. Naroda«. 5302

Raznašalka

„Slovenskega Naroda“ se sprejme takoj.

Oglasiti se je v Narodni tiskarni v Ljubljani.

KUPUJEM

zamaške in vreče

in plačujem za nove zamaške od steklenic K 110. — za kg, za stare, prevrtane pa ne zlomljene zamaške K 65. — za kg, dolge šampanjske zamaške, ne umetne, za komad K 1. — in vreče do K 14. — komad. Prevzamem vsako množino brez prejšnjega vzorca in obvestila po povzetju.

E. Landskroner, nakupovalnica vreč in zamašk v Gradcu, Lendkai št. 15.

GOSTILNA

na dobro idočem kraju se išče v zakup ali na račun. — Naslov pove uprav. »Sloven. Naroda«. 5277

Pošteno pridno dekle

kmetskih staršev se takoj sprejme za domača in kuhinjska dela. — Ponudbe pod: „F. M. Ljubljana, Stari trg 26, II. nadstropje. 5263

Sprejemem pridnega in poštenega

učenca in učenko

v trgovino z mešanim blagom in deželimi pridelki O. Šturm, Metlika, Dolenjsko. 5243

H gojenki trgovskega tečaja se sprejme

še ena gojenka

liceja ali trgovskega tečaja na hrano in stanovanje. — Tržaška cesta 11, I. nadstropje.

Izgubil se je

v noči 27. septembra

osel.

Francetu Dovcu, Pokopališka ulica št. 29.

Naprodaj imam dva konja,

dobra za težka dela. Prodajam tudi okoli 1000 kg bukovnega oglja in stiskalnico za grozdje. Cene po dogovoru. Ivan Švigelj, trgovec, Borovnica, Kranjsko. 5283

Spretnega

krojaškega pomočnika,

za samostojno delo s prav dobro plačo eventualno tudi hrano sprejme takoj Fran Eragher krojaški mojster, Ljubljana, Gosposka ulica 5. 5304

Kupi se

manjša ali srednjevredna hiša (vila) z vrtom v Ljubljani ali okolici. Ponudbe na upravnishvo »Slovenskega Naroda« pod „Hiša 5241“.

Prešernove slike

prodaja in pošilja po poštenem povzetju

iv. Bonač v Ljubljani.

Cena slike 6 kron.

SUHE GOBE

nemešane, jedilne, same jurčke, izsteden med, vosek, brinjevo olje, razna domača žganja, kumeno itd. kupi vsako množino po najvišjih cenah

M. Rant, Kranj.

Prodaja: vino, žganje 1. t. d. 5301

Kolesarii, pozor!!

Kdor se hoče dobro in trajno voziti, naj si nabavi

prve avstr. patentirane obroče za kolesa.

Prekašajo dosedaj vse nove iznajdbe, popravila so izključena ter si vsakdo pri tem prihrani mnogo denarja in časa.

Dobijo se obroči na Marije Terezije cesti št. 6. — Kolesa se imajo pripeljati seboj. — Generalno zastopstvo za Kranjsko: 5296

Ernest Alijančič, Ljubljana.

Priporočila se tvrdka

JOS. PETELINC

LJUBLJANA

lovlar, zaloga živinskih strojev za obrt in domačo rabo, ter njih delov, igel in oja.

Istotam prodaja palentiranih blaga, ter potrebnih za šivilje, krojače in čevljarje.

Postrožba točna in solidna — cene zmerno.

Bliizu frančiškanskega mestu-levo, ob vodi sv. Petra nasip 7.

Prodajam popolnoma nove

visoke ženske ševro čevlje

št. 38 1/2. Wolfova ul. 1/I. desno. 5292

Kupim majhno hiščico

z vrtcem ali poljem najraje na Spodnjem Koroskem. Ponudbe z zahtevami na upravnishvo »Sloven. Naroda« pod „Mala hišica 5310“.

V najem se odda manjši hotel

z dobro idočo restavracijo in trafiko v dobro obiskovanem letovišču na Gorenjskem. Hotel je popolnoma opremljen. Pismene ponudbe na upr. »Slov. Nar.« pod „hotel novembra 5180“.

Gospodična

počuje francosko, slovensko in nemško steno-grafijo. Ponudbe pod „M. S. 797 5248“ na upravnishvo »Slovenskega Naroda«.

Kupim

psa jerebičarja

(Vorsteherhund) dobro lovske dresirane. — Ponudbe: J. Šoster, Zalec, Sav. dol. 5284

Svarilo.

Podpisani naznanjam, da nisem plačnik za dolgove, ki bi jih delal moj sin Ivo Brili, enol. pastovoljec.

Minko Brili, lekarnar v Ljubi.

Dobro obdelano polje

33.000 m², z nekaj tisoči sadnega in ojičnega drevoja, vodnjakom in izvirkom, gosposko in kmetiško hišo, hlevom in kantino, 5 minut od postaje Strunjan, ležeče na morju, zraven Portorose (Istra) se prodaja za 200.000 K.

Morska kopel ob morju. Sprito lepe lege čaka tega kraja še briljantna bodočnost. Ponudbe na lokarno Kranjski v Trstu. 5190

Lokal za trgovino

ali večje skladišče se išče.

Eventualno se kupi tudi hiša. — Ponudbe pod „Lokal za trgovino 5288“ na upravn. »Sloven. Naroda«.

Svetovnoznano

Preblavsko SLATINO

oddaja posamezne zaboje in tudi večje množine v poljubnih steklenicah: 4798

Fran Šitar, zaloga piva 605a, Ljubljana 7. — V mestu se dostavlja brezplačno na dom, prazne steklenice in zaboje se po dnevni ceni jemlje nazaj

Cement-Portland

samo v celih vagonih.

Naročnje za spomladansko gnojenje sedaj že

KAJNIT. 5212

FR. MULEC, GRAZ, Felix Dahnplatz 6.

Mesto lekarniš. vezbenika

išče sedmogimnazijalec Svetoslav Šolaj, Zagreb, Margaretska ul. 1.

Proda se 90 hektolitrov

rdečega vina (cviček)

lanskega leta. Kje, pove upravnishvo »Slovenskega Naroda«. 5289

Prodasta se

2 pnevmatiki

za italijansko kolo. — Naslov pove upravnishvo »Sloven. Naroda«. — 5265

Prazne vreče

vsake vrste in suhe gobe kupuje vedno in v vsaki množini ter plačuje po najvišjih dnevnih cenah trg. firma J. Kušlan, Kranj, Gorenj.

Imam naprodaj

veliko slamoreznico,

novu, nerabljeno. Požiralnik širok 10 col. Cena po dogovoru. Fr. Mrhar, pos., Planina pri Raketu 107. 5314

Išče se

STANOVANJE

z 2 ali več sobami v pritličju, za takoj ali november. Sprejmeta se tudi dve prazni nemeblovani sobi. Plačilo ev vse v živilih. Takojšnje ponudbe se prosijo na uprav. »Slov. Naroda« pod „Živila 5312“.

Resna ženitna ponudba.

Vdovec, star 28 let, s stalno strojniško službo in tremi otroki v starosti od 4 do 8 let se želi seznaniti v svrhu ženitve z mlado inteligentno vdovo brez otrok ali gospico v starosti od 20 do 25 let, ki bi imela blago srce do otrok in ki bi bila šivilja. Resne ponudbe, ako morete s sliko, pod: „Blago srce 5293“ na uprav. »Slov. Naroda«. Tajnost strogo zadržana.

Vrtnar

sposoben za vsa vrtnarska dela, se sprejme za graščinski vrt na Javorniku proti dobri plači 200—250 — K mesečno, draginski dokladi in prostemu stanovanju z lučjo, pri Kranjski Industrijski družbi na Jesenicah, Gor.

Iščemo izučene

krojače in krojačice

za boljši moški in ženski konfekcijski posel. Nastop takoj. Zasluzka 15—25 kron dnevno. Krojaška zanatilska zadruga, Zagreb, Dalmatinska 1.

Ker ima veliko veselja do trgovine, želi neka odvet. uradnika oz. stenografinja in strojepiska svoje dosedanje mesto odvet. uradnice premeniti in iti za

KONTORISTINJO

v trgovino v Ljubljani in sicer z mešanim, manufakturnim ali specijalnim blagom, gre pa tudi na deželo, najraje pa v tako hišo, kjer bi lahko imela popoln vpogled v trgovino. — Tozadnevne ponudbe pod Trgovka 5300 na uprav. »Sloven. Naroda«.

Kupujem zmedene

ženske lase.

Stefan Strmoli,

Ljubljana, Pod Zračno št. 3.

POZOR! Zaradi vpoškovanja v vojaško službovanje je lokal odprt samo za prodajo blaga in sicer ob delavnikih samo od 9. do pol 1.

„ADRIJA“

Mirodilnica in zaloga

fotografskih aparatov ter potrebščin.

Ljubljana, Šelenburgova ul. 5.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Barvila za obleke „TEKLA“. Pralni praški. Čistila za slamnike „STROBIN“. Nadomestilo tobaka. Nadomestilo toaletnega mila. „ROŽNI PRAŠEK“ najboljšo sredstvo za negovanje polti. Preizkušeno dobra sredstva proti moljem. — Parfimi in dišave. Sredstva za konzerviranje jajc. — Koncesijonirana zaloga strupov.

Dehlien poštenih staršev, stara 15

let, zdrava, močna, želi vstopiti kot učenka

v boljšo trgovino v kateri kem večjem kraju ali mestu, kjer bi imela oskrbo v hiši. — Cenjene ponudbe na Ivanko Logar, Bohinjska Bistrica 61, Gorenjsko.

Loža

v slov. dež. narodnem gledališču I. nadstropje Oddasta se dva sedeža v abonoma. Več pismo vprašati pošto ležeče pod: „Loža 5251“.

Biljard

firme Seifert s krogli in kejem se takoj ceno prodaja, je zanesljivo dobro in varno naložen denar. Poizve se v kavarni Slon pri blagajni v Ljubljani. 5079

Sprejme se

dobra strojepiska

za nadziranje učenk pri pouku v popoldanskih urah. Pismene ponudbe na upravnishvo »Slovenskega Naroda« pod: „popoldan 5283“.

Prodajam

boljše vrste pianino

trvdke Holzel Holzmanna, dobro ohranjen, iz 1912. — Vpraša se v upr. »Slovenskega Naroda«. 5273

Vedno bogato zalogo vsakovrstnih

slasčic

prilporeča na debelo in drobno domača trvdka M. Tomazini, Ljubljana, Sv. Jakoba trg št. 9. 5274

Vrtnar

sposoben za vsa vrtnarska dela, se sprejme za graščinski vrt na Javorniku proti dobri plači 200—250 — K mesečno, draginski dokladi in prostemu stanovanju z lučjo, pri Kranjski Industrijski družbi na Jesenicah, Gor.

Iščemo izučene

krojače in krojačice

za boljši moški in ženski konfekcijski posel. Nastop takoj. Zasluzka 15—25 kron dnevno. Krojaška zanatilska zadruga, Zagreb, Dalmatinska 1.

Ker ima veliko veselja do trgovine, želi neka odvet. uradnika oz. stenografinja in strojepiska svoje dosedanje mesto odvet. uradnice premeniti in iti za

KONTORISTINJO

v trgovino v Ljubljani in sicer z mešanim, manufakturnim ali specijalnim blagom, gre pa tudi na deželo, najraje pa v tako hišo, kjer bi lahko imela popoln vpogled v trgovino. — Tozadnevne ponudbe pod Trgovka 5300 na uprav. »Sloven. Naroda«.

Kupujem zmedene

ženske lase.